

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННОКАЎ БССР

год выдання 32-гі
№ 23 (1764)

Аўторак, 19 сакавіка 1963 года.

Цана 4 кап.

ПАФАС ЭПОХІ—ПАФАС ЛІТАРАТУРЫ

Добрыя рабочыя настроі, высокі творчы ўздымы пануе зараз сярод нашай мастацкай інтэлігенцыі. Праўляючы клопат аб чысціні ідэалагічнай зброі, аб культурным развіцці савецкага народа, партыя зноў любіва працягнула руку дзеячам літаратуры і мастацтва, дапамагла ім яшчэ раз зразумець свае задачы, сваю адказную ролю ў выхаванні новага чалавека, у барацьбе народа за вялікую справу камунізму. Апублікаваная нядзельна ў друку прамова Мікшы Сяргеевіча Хрушчова «Высокая ідэянасць і мастацкае майстэрства — вялікая сіла савецкай літаратуры і мастацтва» з'яўляецца выдатным партыйным дакументам, у якім вызначаны галоўны напрамак дзейнасці ўсіх працаўнікоў мастацкага фронту ў перыяд разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства. Які багаты матэрыял дае гэтая цудоўная прамова для роздуму пра самыя важныя творчыя праблемы мастацтва сацыялістычнага рэалізму!

Вернасьцю высокім прынцыпам партыйнасці і народнасці, праўдзівасцю ў адлюстраванні рэчаіснасці, аптымізму, жаданнем сцярамаць пафас — вось што вызначае творчасць сапраўдных мастакоў і мастацкую савецкай літаратуры. Менавіта гэтыя якасці лічыць завявалі любіць і прызнае ў народа. Пра тое, які характар павінен мець літаратура і мастацтва эпохі навабудоў камунізму, хораша скажа ў сваёй прамове М. С. Хрушчоў: «Нашаму народу

патрэбна баявое рэвалюцыйнае мастацтва. Савецкая літаратура і мастацтва заклікаюць узраўнаць у яркіх мастацкіх вобразех вольні і гераічны час будаўніцтва камунізму, праўдзіва адлюстравачь стануленне і перамогу новых, камуністычных адносін у нашым жыцці. Мастак павінен умець убачыць стануленне, рэдаваць гэтым стануленню, як складае сутнасць гэтай стануленню, як прыходзіць міма адмоўных з'яў, міма ўсяго таго, што перашкаджае народнаму новаму ў жыцці».

Такім хочучь партыя і народ бачыць наш сацыялістычнае мастацтва. І гэта натуральна. Стваральным рэвалюцыйным пафасам творы савецкіх пісьменнікаў напалівае само жыццё, наша кіпучая рэчаіснасць. І сапраўды, колькі цудоўнага і велічнага адбіваецца на нашых вачах! Мы з'яўляемся сведкамі і ўдзельнікамі падзей, якія запамінаюцца літаратуры будучы ў гісторыю. Пранікнёна ў тямніцы атамнага ядра і перапраў у зорныя вышыні космасу, асваенне цэліных зямель і збудаванне найвялікшых у свеце гідрастацыяў — гэта толькі некаторыя са слуйных старонак гераічнага летапісу, які стварае народ. Колькі цудоўнага матэрыялу дае для пісьменніка кожны дзень нашага жыцця! Бяды, усе рамантикі мінулае пейзажасцілі б нашым сучаснікам,

пісьменнікам партыя.

З ганарам можна адзначыць, што ў гэтым напрамку, ў адлюстраванні працоўнай гераікі сённяшніх будніў з'яўляюцца з'яўляюцца беларускія пісьменнікі. Асабліва прыкметны ў гэтым адносінах творчыя заваяванні нашай паэзіі. Гарачыя вятры сучаснасці, усё тое, чым жыве зараз народ, надаюць светлы аptyмістычны пафас грамадзянскай лірыцы Петруся Броўкі і Максіма Танка, Пімена Панчанкі і Аркадзя Куляшова.

Свае задбыткі ў паказе сацыялістычнай рэчаіснасці мае і наша проза. У рамане Я. Шамкіна і І. Мележа, у апавяданнях Я. Брыля і І. Навумніка ўвасоблены многія выдатныя рысы нашай эпохі. Аднак нашы пісьменнікі яшчэ ў вялікім дурд пера імаганні і партыя, жыццё ставіць перад імі новыя адказныя задачы. Чытачы чакаюць ад мастакоў слова праўдзівага высокамастацкага творы, у якіх глыбіня псіхалагічнага аналізу чалавечых характараў спалучацца б з шырокімі карцінамі жыцця народа, з адчуваннем усёй гераічнасці яго працоўнага подзвігу, яго барацьбы за камуністычнае заўтра.

Буйным планам паўстае зараз перад літаратурнай праблема гераіна нашага часу. Абазвук мастакоў слова — стварыць яркі і непаўторны вобразы, якія б увасаблялі ўменне вобразна мысліць, абагульняць, а не бяздумна капіраваць, адрозніваюць рэаліста ад натураліста.

Калі мастак натхняецца высокай ідэяй, калі яго творчасць партыйная і пры гэтым ён яшчэ вялікі майстар, які валодае паўднёвым прыгажосці і высокім эстэтычным густам, ён здолее надаць сваёй задуме высокамастацкія рэалістычныя формы. І наадварот, калі б вонкавыя атрыбуты ні ўкладвалі мастак у свой твор, калі бы «абектыву» ні перадавалі знешнія формы натур, ён застаецца натуралістам, калі за ўсім гэтым не будзе вялікага ўнутранага зместу.

Мастацтва сацыялістычнага рэалізму ёсць мастацтва адліства нашых камуністычных ідэй і рэалістычных форм іх выдлення.

А. ГЛЕБАЎ,
народны мастак БССР.

Слова партыі — наша слова! Гавораць дзеячы літаратуры і мастацтва Беларусі нататкі аб двух оперных спектаклях Старонка Гродзенскага абласнога літаратурнага аб'яднання

якім пашчаслівілася жыць у эпоху найглыбейшых сацыяльных зрухаў чалавецтва, найвялікшых творчых здзяйсненняў. Гераічны час вымагае гераічнай літаратуры. Пра гэта напамінае савецкім

самыя лепшыя якасці нашых сучаснікаў, тых, хто сваімі рукамі і розумам памнажае матэрыяльны і духоўны каштоўнасці, змагаецца за перамогу перадавых ідэй веку. Ясна ідэяная перакананасць, гатоўнасць да гераічнай самахварнасці ў імя народа, цэласнасць чалавечага характара, заўсёды неспякой і адказнасць за ўсё, што робіцца ў све-

тынасці і народнасці літаратуры.

У друку справядліва крытыкаваўся артыкул В. Каваленкі «Думкі пра сучасны беларускі роман». У поглядае крытыка скажуць суб'ектыўскі падыход да ацэнкі з'яў літаратуры, нігілістычнае стаўленне да яе задбыткі. Замочваючы многія буйныя творы, у якіх адлюстраваны важнейшыя падзеі і сацыяльныя зрухі ў жыцці беларускага народа, спрабуючы прынізіць ролю рэалістычных традыцый айчынай літаратуры, В. Каваленка ў той жа час заклікае сучасных пісьменнікаў вучыцца ў мадэрністаў буржуазнага Захаду. Каб падмацаваць сваю надуманую канцэпцыю, крытык, ігнаруючы ўсялякую логіку, штучна прыцягвае ў размову пра беларускі роман творы ўсіх іншых жанраў толькі на той падставе, што ў іх знаходзіцца... вырыццё адмоўных з'яў у нашым грамадстве. Суды трапляюць і апошні Я. Брыль «На Выстрэлі», і нерысы В. Асціжкі «Рэвінія будні», і нават апавяданні Б. Сачанкі. Ну як тут не ўскружыцца галава ў маладога празаіка, калі яго эцодзёмініцы стаяць ў адзін рад з раманамі Няма неабходнасці даводзіць, што падобныя тэарэтычныя «высновы» могуць толькі дэзорганізаваць неспрыяльных малядых пісьменнікаў, штурхнуць іх не ў тым кірунку, у якім яны павіны ісці.

Барацьба партыі за чысціню ідэйных пазіцый сацыялістычнага мастацтва, супраць пранікнення ў яго рэчышча розных мадэрнісцкіх буржуазных пільных знаходзіць гарачую падтрымку сярод савецкіх пісьменнікаў. Яны ўсведамляюць усю адказнасць за тое, якія пастаўляюць перад імі.

Толькі ўвасобіўшы ў яркіх мастацкіх вобразах наш гераічны час, адлюстравашы трыумф вялікай праўды веку, паказашы на поўны рост чалавека нястомнай працы, барацьбы за светлую камуністычную будучыню, мастакі слова змогуць выканаць свой абавязак перад народам, апраўдчыць пачаснае званне інжынераў чалавечых душ, верных памочнікаў партыі. На шляху жыццёвай праўды, партыйнасці і народнасці чакаюць нашу літаратуру новыя поспехі ў адлюстраванні нашай цудоўнай рэчаіснасці.

Высокая ідэянасць і мастацкае майстэрства — вялікая сіла савецкай літаратуры і мастацтва

Выданне асобнай брашуры прамовы М. С. Хрушчова на сустрэчы з дзеячамі літаратуры і мастацтва

Дзяржаўнае выдавецтва палітычнай літаратуры выпусціла асобнай брашурой прамову М. С. Хрушчова на сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзеячамі літаратуры і мастацтва 8 сакавіка 1963 года «Высокая ідэянасць і мастацкае майстэрства — вялікая сіла савецкай літаратуры і мастацтва».

Брашура выдана масавым тыражом.

НА БЕЛАРУСКОЙ МОВЕ

Прамова таварыша М. С. Хрушчова на сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзеячамі літаратуры і мастацтва 8 сакавіка 1963 г. выклікала вялікую цікавасць у працоўных нашай рэспублікі. Рабочыя, калгаснікі, інтэлігенты вылучаюць гэты гістарычны дакумент. Беларускае дзяржаўнае выдавецтва выдала гэтую прамову вялікім тыражом на беларускай мове.

Кінаўніверсітэт культуры і навукі

Роботні міністэра кінаўніверсітэта арганізавалі інтэлігентскіх культурна-адукацыйныя мерапрыствы. Тут будучы працаўладальнікі мастацтва, грамадскія інжынеры, адукацыя, тэхнікі. Задача ўніверсітэта — прынагольваць лепшыя творы савецкай мастацкай літаратуры, навуцы, культуры.

Будучы прынятыя лекцыі «Вобраз У. І. Леніна ў мастацтве», «Савецкае кіно ў гэтае Вялікай Айчыннай вайны», «Савецкае кіно ў 30-х гадах».

У фільмкінаўтэатры рэспублікі аб'явілі конкурс на лепшыя рэжысёрскія і сценарыйныя працы на тэму «Савецкае кіно ў 30-х гадах».

РЭАЛІСТЫЧНАЯ ШКОЛА — АСНОВА МАЙСТЭРСТВА

Чытаючы яшчэ і яшчэ раз прамову таварыша М. С. Хрушчова на сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з прадстаўніцтвам мастацкай інтэлігенцыі, прыходзіць да вываду: вельмі патрэбна была таякая шырака, прызначыўшая размову дэячам мастацтва і мастацкай інтэлігенцыі. Патрэбна, перш за ўсё, таму, што без шэрагу ідэйнай пашылі, без якіх крытыку і мастацтвае цяжка заімацца творчасцю. Цяжка не толькі творчы, але і выхоўваць творчую змену. Вос на гэтым мне і хочацца спыніцца ў першую чаргу.

Шчыра кажучы, наша моладзь у апошні час стала старэйша гледзець на вопыт старэйшых таварышаў па мастацтву. Але нягледзячы на гэтае адзінаццё, яшчэ ў аўтарытэты і траіцыі ёсць не што іншае, як пустое фразерства. Ці трэба даводзіць, што рухачы наперад, шукаць новае можна, толькі абароўваючыся на ўжо створанае раней. Калі ж вопыт мінулага, той больш вопыт рэалістычнага мастацтва, проста адхіліць, дык абароўваць прыдзецца на пустату. У пустаце ж нічога не створыш. Школа — аснова любога майстэрства. Толькі авалодаўшы глыбокімі ведамі, можна рухачы наперад, ствараць новае.

У гэтым сэнсе творчыя палажэнні аб узасмавузні традыцый і наватарства, высутыя партыйны, маюць глыбокае прызначэнне: значна дла абароны школы і мастацтвае — той школы, якая дала высокія ўзоры мастацтва сацыялістычнага рэалізму. Моладзь павіна абароўваць на майстэрства і

вопыт лепшых нашых жываніцаў, скульптараў, зодных, а не ганіць іх за ўсім экстрэванганізм, «арыгінальнасць», адарваным ад жыцця і незразумелым людзям.

Паглядзіш іны раз на такога «наватара» — нічога ён не робіць, па-сапраўднаму не вучыцца. Не імкнецца пранікнуць у глыбіні жыцця і мастацтва, а толькі шукае нешта «новае», новую форму, новы стыль, новы спалучэнні колераў, ліній. Паўнеш іму тлумачыць, што наватарства не ў абстрактнай фарматворчасці, прыядаець прыклады з абстрактнай і тэорыі мастацтва, а ён і слухаць не хоча. «Дармацізм усё гэта, — кажа, — скаластыка».

Дармацізм і скаластыка сапраўды прынеслі ніякага шкоды нашаму мастацтву. Але змагаючы супраць іх, негалея выступаць супраць законаў мастацкай творчасці.

Партыя і заклікае нас глядзець у карань жыццёвых з'яў, быць прыкмысловымі ў сваіх ацэнках і не забывацца, што сваю ідэйную зброю (патрэбна трымаць у чысціні).

І вось яшчэ аб чым я думаю ў сувязі з сустрэчай. З абстрактна-імітацыйнага і імітацыйнага фарматворчасці справа, здаецца, ясна — непрыемнае ўсё гэта для мастацтва, якія хочучь служыць вялікаму народу. Не трукацца, не бяздумна арыгіналізаваць павіны яны несяць шырокім масам, а высокае ідэя-гуманістычнае мастацтва — мастацтва сапраўднага натхнення.

Больш складанае пытанне аб тым, як адрозніваць натуралізм ад сапраўднага рэалізму. На самай справе, рэалістычнае адлюстраванне рэчаіснасці гэта, перш за ўсё, праўдзівае адлюстраванне.

Але фатаграфіям жа таксама ў нейкай меры — праўдзівае адлюстраванне. Аднак капіраванне натурнае яшчэ не з'яўляецца мастацтвам. Можна, напрыклад, вельмі дакладна перадаць і рысы аб'екта, і сам характар арыганізацыі і скульптуры і не скаціцца пры гэтым да натуралізму. А можна адлісць ў немым ад натурна, а твор усё роўна будзе глядзецца як натуралістычнае. Значыць, усё справа ў пазіцыі мастака, у яго ўменні ўдхнуць у свой твор думкі і паўчці, перадаць пры гэтым абектыву сутнасць адлюстраванага з'яў або натурна. Пазіцыя мастака, яго

ўменне вобразна мысліць, абагульняць, а не бяздумна капіраваць, адрозніваюць рэаліста ад натураліста.

Калі мастак натхняецца высокай ідэяй, калі яго творчасць партыйная і пры гэтым ён яшчэ вялікі майстар, які валодае паўднёвым прыгажосці і высокім эстэтычным густам, ён здолее надаць сваёй задуме высокамастацкія рэалістычныя формы. І наадварот, калі б вонкавыя атрыбуты ні ўкладвалі мастак у свой твор, калі бы «абектыву» ні перадавалі знешнія формы натур, ён застаецца натуралістам, калі за ўсім гэтым не будзе вялікага ўнутранага зместу.

Мастацтва сацыялістычнага рэалізму ёсць мастацтва адліства нашых камуністычных ідэй і рэалістычных форм іх выдлення.

А. ГЛЕБАЎ,
народны мастак БССР.

У гэтым сэнсе творчыя палажэнні аб узасмавузні традыцый і наватарства, высутыя партыйны, маюць глыбокае прызначэнне: значна дла абароны школы і мастацтвае — той школы, якая дала высокія ўзоры мастацтва сацыялістычнага рэалізму. Моладзь павіна абароўваць на майстэрства і

вопыт лепшых нашых жываніцаў, скульптараў, зодных, а не ганіць іх за ўсім экстрэванганізм, «арыгінальнасць», адарваным ад жыцця і незразумелым людзям.

Паглядзіш іны раз на такога «наватара» — нічога ён не робіць, па-сапраўднаму не вучыцца. Не імкнецца пранікнуць у глыбіні жыцця і мастацтва, а толькі шукае нешта «новае», новую форму, новы стыль, новы спалучэнні колераў, ліній. Паўнеш іму тлумачыць, што наватарства не ў абстрактнай фарматворчасці, прыядаець прыклады з абстрактнай і тэорыі мастацтва, а ён і слухаць не хоча. «Дармацізм усё гэта, — кажа, — скаластыка».

Дармацізм і скаластыка сапраўды прынеслі ніякага шкоды нашаму мастацтву. Але змагаючы супраць іх, негалея выступаць супраць законаў мастацкай творчасці.

Партыя і заклікае нас глядзець у карань жыццёвых з'яў, быць прыкмыловымі ў сваіх ацэнках і не забывацца, што сваю ідэйную зброю (патрэбна трымаць у чысціні).

І вось яшчэ аб чым я думаю ў сувязі з сустрэчай. З абстрактна-імітацыйнага і імітацыйнага фарматворчасці справа, здаецца, ясна — непрыемнае ўсё гэта для мастацтва, якія хочучь служыць вялікаму народу. Не трукацца, не бяздумна арыгіналізаваць павіны яны несяць шырокім масам, а высокае ідэя-гуманістычнае мастацтва — мастацтва сапраўднага натхнення.

НЕЙТРАЛЬНАЙ ПАЛАСЫ —НЯМА!

Я чытаў прамову Мікшы Сяргеевіча Хрушчова на сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзеячамі літаратуры і мастацтва і думаю аб тым, які гэта выдатны дакумент для работы па выхаванню нашай моладзі. Я думаю пра гэта, вядома, таму, што сам — настаўнік. Але выхаванне маладога пакалення бязмежна адным Камуністычнай партыі. Радзіме, народу, выхаванне яго высакорным, прыгожым, чыстым у імкненні, мараш, сардэчных парывах — хіба гэта задача толькі настаўніка? Хіба не такімі ж настаўнікамі, а, можа, нават яшчэ больш аўтарытэтнымі, чым мы (кажу гэта зусім не абіраючыся накетнічаць сціпласці), з'яўляюцца ў гэтай справе пісьменнікі, мастакі, артысты, музыканты? Вядома ж, як прагна, як дасерліва прыслухоўваецца да іх голасу моладзь. Ды і не толькі моладзь!

Вось чаму мне здаецца, што прадстаўнікі літаратуры і мастацтва, якіх сурова крытыкаваў у сваёй прамове М. С. Хрушчоў, і іх калегі, што прытрымліваюцца тых жа поглядаў, заблылі на сваю глыбокую адказнасць за рэвалюцыйнае, камуністычнае выхаванне народа і, асабліва, яго падрастаючага пакалення. Я вельмі задаволены, што партыя дала такі рашучы бой тым, хто з'яўляўся ні з'яўляўся спрабаваў абдыць духоўны свет нашай моладзі, хто адшоў ад метадаў сацыялістычнага рэалізму, ад прынцыпаў высокай партыйнасці ў сваёй творчасці.

У ідэалагічнай барацьбе, у барацьбе за чалавечыя сэрцы няма нейтральнай паласы. Тыя пазіцыі,

якія пакінулі мы, апраўжы ж займаюць нашы вочы! Хочацца яшчэ раз прыгадаць словы Мікшы Сяргеевіча: «Мы жывём у перыяд вострай ідэйнай барацьбы, у перыяд барацьбы за розумі, за пераважанне людзей. Гэта складаны працэс, значна больш цяжкі, чым пераборка станкоў і заводаў. Вы — дзеячы літаратуры і мастацтва — вобразна кажучы, — кавалі па перакоўцы псіхалогіі людзей. Вы маеце моцную зброю, і гэта ваша зброя заўсёды павіна дзейнічаць у інтарэсах народа».

Так, вельмі моцная зброя ў дзеячы літаратуры і мастацтва! Але карыстацца ёю як след мы сапраўды ўмеем не заўсёды. Калі я бачу, што вучні мае перадаюць адзін аднаму замальцаваны ад мноства рук танны дэтэктыв, я дакараю сьлё і сваіх таварышаў у тым, што мы не выхавалі ў гэтых вучняў добрага літаратурнага густу. Але ў той жа час я дакараю і пісьменнікаў: мала яшчэ, вельмі мала ў нас па-сапраўднаму хвалюючых, вострых, глыбокіх па думцы і выдатных па мастацкіх якасцях творы. Такіх творыў, спрэчкі аб якіх вышчунулі б з галоў і сэрцаў маіх вучняў гэтыя замальцаваныя дэтэктывы...

Калі я чую, як адзін малады чалавек хваліцца перад другім, што слухаў увесь вечар магнітафонныя запісы «фартвай» джаза-

вай музыкі, я думаю, што ў нейкай ступені гэтай пахвалы гучыць дакорам нашым кампазітарам...

Калі мне раскаваюць, што на маладзёвым вечары многія пары «студыя» ў танцах, на якіх брыдка было глядзець, я вначую за гэта не толькі саміх танцораў...

Высокая адказнасць ляжыць на літаратуры і мастацтве, на яе працоўных. Трэба заўсёды памятаць пра гэтую адказнасць — вось аб чым, на маю думку, яшчэ раз нагадавае прамова Мікшы Сяргеевіча Хрушчова.

К. ВАЛАСЕВІЧ,
настаўнік, загадчык навукальнай часткі Мінскай музычнай школы-адынаціацыйгодкі.

Фіда? А хіба Пушкін, Серафімовіч, Горкі, Марцін Андрэсен Невсе не змагаюцца сёння разам з намі за шчасце і свабоду чалавецтва на зямлі, за выхаванне ў ім высокіх эстэтычных навукаў?

Узоры сапраўды цудоўнага мастацтва назаўсёды пакідаюць адбітак у чалавечай душы, выніраюць у яе чалавечыя саасабавылі імунітэты супраць рознай дрэн, супраць прыстасавальнасці, шэрацы і бяскрысці.

І калі сёння знаходзіцца сама-тужыня «наватары», што пратэдуць на сабавую ролю ў мастацкай творчасці і вельмі лёгка спрабуюць адмовіць усё самае цудоўнае з культурных каштоўнасцей, створаных на працягу шмат-вяковай гісторыі чалавечэга грамадства, хочацца ім адказаць:

— Ды кінце, таварышы, новае не нараджаецца на пыску! Сапраўдчы адкрыцці ў мастацтве — заўсёды бяруць свае вытокі з крыніц вялікай культуры чалавецтва і тым самым узбагачаюць яе.

Быць «арыгінальным», «модным» не так ужо і цяжка, для гэтага не вельмі многа патрэбна імець і ведаць. Значна цяжэй інаша — пісаць літаратурныя творы, музыку, карціны, іграць на сцэне так, каб несіць сваёй творчасцю вялікай ідэі, вялікі змест, вялікую праўду жыцця. Тое, што робіць абстрактна-імітацыя, могуць рабіць толькі людзі, якія не любяць чалавека і не жадаюць яму добра. Сапраўдны ж мастак павінен даць паўчці на горкаўскага Данка, які палымем свайго сэрца асвятляў народу шлях да шчасця!

Знаіда БРАВАРСКАЯ,
заслужаная артыстка БССР.

У гэтым сэнсе творчыя палажэнні аб узасмавузні традыцый і наватарства, высутыя партыйны, маюць глыбокае прызначэнне: значна дла абароны школы і мастацтвае — той школы, якая дала высокія ўзоры мастацтва сацыялістычнага рэалізму. Моладзь павіна абароўваць на майстэрства і

вопыт лепшых нашых жываніцаў, скульптараў, зодных, а не ганіць іх за ўсім экстрэванганізм, «арыгінальнасць», адарваным ад жыцця і незразумелым людзям.

Паглядзіш іны раз на такога «наватара» — нічога ён не робіць, па-сапраўднаму не вучыцца. Не імкнецца пранікнуць у глыбіні жыцця і мастацтва, а толькі шукае нешта «новае», новую форму, новы стыль, новы спалучэнні колераў, ліній. Паўнеш іму тлумачыць, што наватарства не ў абстрактнай фарматворчасці, прыядаець прыклады з абстрактнай і тэорыі мастацтва, а ён і слухаць не хоча. «Дармацізм усё гэта, — кажа, — скаластыка».

Дармацізм і скаластыка сапраўды прынеслі ніякага шкоды нашаму мастацтву. Але змагаючы супраць іх, негалея выступаць супраць законаў мастацкай творчасці.

Партыя і заклікае нас глядзець у карань жыццёвых з'яў, быць прыкмыловымі ў сваіх ацэнках і не забывацца, што сваю ідэйную зброю (патрэбна трымаць у чысціні).

І вось яшчэ аб чым я думаю ў сувязі з сустрэчай. З абстрактна-імітацыйнага і імітацыйнага фарматворчасці справа, здаецца, ясна — непрыемнае ўсё гэта для мастацтва, якія хочучь служыць вялікаму народу. Не трукацца, не бяздумна арыгіналізаваць павіны яны несяць шырокім масам, а высокае ідэя-гуманістычнае мастацтва — мастацтва сапраўднага натхнення.

ІМ ПРЫСВОЕНА ГАНАРАВАЕ ЗВАННЕ

Многа выдатных карцін стварылі беларускія мастакі В. К. Цвірка і Я. А. Зайцаў. Іх палотны даўно атрымалі прызнанне ў народзе. За заслугі ў развіцці беларускага выяўленчага мастацтва Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. Цвірку і Я. Зайцаву прысвоена званне народнага мастака Беларускай ССР.

Салісту ансамбля песні і танца Беларускай ваеннай акругі Г. Д. Светашоў Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР прысвоена званне заслужанага артыста БССР.

Віншум вас, таварышы, з ганаровым званнем і жадаем новых творчых поспеху.

Вялікая выстаўка, прысвечаная сустрэчы кіраўнікоў Камуністычнай партыі і ўрада з дзеячамі літаратуры і мастацтва, адрылася ў Брэсцкай абласной бібліятэцы імя М. Горькага. На стэндах — газеты з тэкстам прамовы М. С. Хрушчова «Высокая ідэянасць і мастацкае майстэрства — вялікая сіла савецкай літаратуры і мастацтва», а таксама прамовамі і

выступленнямі Л. Ільіна, С. Міцкевіча, П. Броўкі, А. Пракоф'ева і іншых.

На выстаўцы экспануюцца таксама творы савецкіх літаратурна-адукацыйных і мастацтвазнаўчых аб шляхах развіцця савецкай літаратуры і мастацтва.

Сярод работнікаў бібліятэкі адбылося абмеркаванне прамовы М. С. Хрушчова.

Асноўныя этапы савецкага выяўленчага мастацтва, творчасць савецкіх мастакоў — на такія тэмы чытаюць лекцыі ў гэтым дні работнікі Дзяржаўнага мастацкага музея БССР ў тэхналагічным інстытуце, у бібліятэцы Кастрычніцкага раёна, ва ўніверсітэцкай культуры стаміцы. Лектары Т. Карповіч, В. Чуркіна, Т. Сцефіна знаёмяць слухачоў з лепшымі творамі майстроў мастацтва.

Высокія ўзнагароды

Споўнілася 25 год з дня стварэння ансамбля песні і танца Беларускай ваеннай акругі. За гэты час ансамбль стаў папулярным творчым калектывам. У салядзкіх клубах і дамах афіцэраў артысты далі тысячы цікавых і зместоўных канцэртаў.

Улічваючы заслугі па мастацкаму абслугоўванню ваіны Савецкай Арміі і працоўных рэспублікі і ў сувязі з 25-годдзем з дня стварэння, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР ўзнагародзіў ансамбль песні і танца БВА Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР ўзнагароджаны артысты А. Зеркоў, В. Макареў, В. Сербін, М. Старавайтаў, Артысты Л. Крэліна, А. Сініцын, В. Ухачэў ўзнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета БССР.

Камплектуюць перасоўкі

Каб інгу чытаць у юным дзевяці, таню задуму паставілі сабе гэтымі днямі работнікі перасоўнага фонду Смалевіцкай бібліятэкі Мінскага раёна. Яны ўзакладвалі і накіравалі ў гэтых дзёнскіх лаўля і Каляго дзе бібліятэчнік-перасоўні, у некалькі па 50 дзёнскіх кніг Беларускай і рускіх пісьменнікаў.

Усяго ў гэты накіравана 17 бібліятэчак-перасоўкі.

У бібліятэках і клубах

Вечары і гутаркі

Адрэзу пасля сустрэчы з кіраўнікамі партыі і ўрада на прадпрыемствах і ва ўстановах рэспублікі адбыліся вечары, на якіх выступалі беларускія пісьменнікі і мастакі І. Шамкіна, З. Азгур, І. Дорскі, М. Фігуроўскі, В. Цвірка. Яны раскалі аб той вялікай і прычынавай гаворцы, якая адбылася паміж дзеячамі партыі і ўрада і работнікамі мастацтва, аб развіцці шматнацыянальнай савецкай літаратуры, аб новых творах мастакоў і скульптараў. Аднадушна ўхвалілі ўдзельнікаў вечароў прамовы М. С. Хрушчова і Л. Ф. Ільінова, у якіх асуджаюцца фармалістычныя і абстрактныя кіравы.

У літаратурных вечарах, якія адбыліся на камвольным камбінаце, механічным заводзе, рэзерве праваднікаў, Плалцы культуры прафсаюзаў, Дзяржаўным універсітэце і інш., выступілі не толькі ўдзельнікі сустрэчы ў Маскве, але і мастакі Л. Лейтман, Ул. Стальмашанка, Я. Красоўскі, мастацтвазнаўца П. Нікіфару. Тэма іх гутарак — росквіт Беларускага мастацтва.

Чытачы Дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна з цікавасцю знаёміліся з матэрыяламі адкрытай тут выстаўкі «За рэалізм у мастацтве».

Фота Ул. КРУКА.

Поспех культурна-асветнай работы ў вёсцы залежыць ад удзелу ў ёй сельскай інтэлігенцыі. І таму наступныя, спецыялісты сельскай гаспадаркі, медыцынскія работнікі Бачэйкаўскага сельсавета ўзялі шэфства над устаноўкамі культуры, размяшчанымі на тэрыторыі Савета. Інтэлігенцыя абавязалася памагчы сельскім работнікам культуры стварыць пры кожным клубе калектывы мастацкай самадзейнасці і прыняць актыўны ўдзел у іх рабоце.

Вырашана стварыць пры трох клубах сельсавета пастанавыя агітбрыгады і дамагчыся таго, каб кожная з іх выступала перад калгаснікамі не радзей за два разы ў месяц.

Ініцыятары добрага пачынення распарадкалі план работы. У ім прадуладжаны выступленні ў лекцыйнай і докладамі, тэматычным вечарам, сустрэчам з перадавымі вытворцамі і удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны, канферэнцыяў чытачоў, а таксама выпуск нацыянальнага, баявых лістоў і мемланак.

Сельскія інтэлігенцы Бачэйкаўскага сельсавета вырашылі памагчы работнікам культуры і мастацкай бібліятэчнаму клубу дамагчыся калгаснікаў дабра; дамагчыся, каб кожны чытаў за год прынамсі па пяць, чым 10—15 кніг. Пры кожным клубе будуць створаны саветы сельскія інтэлігенцы будучы на грамадскіх асновах працаваць загадкамі сельскіх клубоў і іх намеснікамі.

Даў слова — стрымай яго! І Бачэйкаўскія інтэлігенцы ўжо зрабілі першыя крокі для выканання ўзятых імі абавязанасцей. Пры Бачэйкаўскім сельскім клубе створаны савет з 11 чалавек, на грамадскіх асновах працуюць ужо шэсць бібліятэч-перасоак. Наступныя Бачэйкаўскія спецшколы і мастацка-вядучыя сельскай самадзейнасці, у якіх прымае ўдзел 30 чалавек. Самадзейныя артысты добра працавалі ў перадавыя барыяны. Яны выступілі з канцэртамі перад калгаснікамі сельсаветаў «Патрадавец», «Ворны шліх», «І Мая». Асаблівым поспехам карысталіся самадзейныя артысты Валентіна Бабад, Лідзія Ліпкіна, Леонара Пугач, Васіль Шыпуля, Уладзімір Жарніск і інш. Гэта, вядома, толькі пачатак. Уся работа перадаваў. Энтузіасты поўнаю жаданнем стрымка дэдаваць слова. У добры час!

К. ХРУДІН.

НОВЫЯ ВЫСТАЎКІ

У агульнай чытальнай зале Дзяржаўнага бібліятэчнага ўстава Ул. І. Леніна адкрыта выстава, прысвечаная лаўрэатам рускіх і замежных прэміяў імя Яні Іуліяні і імя Януша Коласа «Гладзіміру Дубоўцу» Андрэя Манавічу і Івану Мележу. Тут прадстаўлены рамкі І. Мележа «Люды на балю», «Зборнік першай пазы Ул. Дубоўца», «Палітычныя расказы», «Сячэніцы», «Маладая вясня расвіет», а таксама ўсе асобныя выданні ўраўнаважанага і неапрацаванага сацыялістычным выданнем. Апрача таго, на выставі прадстаўлена ірытэчна-літаратурна пра творчасці лаўрэатаў і іх творы ў перадавадэ на рускую і ішныя мовы. Выстава багата ілюстравана.

У аддзеле беларускай літаратуры і бібліяграфіі адкрыты выставы «Новыя выданні ў Беларусі» і «Беларусь у друку СССР».

М. ВАСІЛЕУСІ.

Т. ШЫМКО — Джаконда. Л. ГАЛУШКІНА — Лаура. В. ГАНЧАРЭНКА — Барнаба. В. ЧАРНАБАЕУ — Альвіза. В. ГЛУШАКОУ — Энцо. Мал. Л. КУРКО.

ЦІ ПРАВАМЕРНА ТАКОЕ СУМЯШЧЭННЕ ЖАНРАУ?

Пастаўленыя калектывам Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета два апошнія оперныя спектаклі — «Джаконда» А. Панкель і «Кето і Катэ» В. Далдэ — вельмі розныя па жанравым асаблівасцях, а значыць і па прычыну эмацыянальнага ўздзеяння на глядачоў. Адна з абодвух з іх ёсць шмат агульных вартасцей і недахопаў.

Спешна спачатку на спектаклі «Джаконда». Гэта опера, якая ідзе больш васьмі дзесяцігоддзям на сценах розных краін свету, з'яўляецца нібы ўвасабленнем дзюх плейней опернай музыкі другой паловы XIX стагоддзя. Яркая мелодычнасць і цэпдыня «лірычнай оперы» спалучаюцца тут з вялікай шыракай і драматычнай напружанасцю, што найбольш характэрна для оперных твораў «верыскага» напрамку.

Спектакль «Джаконда» пастаўлены нашым тэатрам, вызначана многімі становымі якасцямі. Галоўнае ж яго вартасць — адзінадушнае музычнае і сцэнічнае ўвасабленне, якое ўдалося дамагчыся дырыжорам І. Абрамцу і рэжысёрам-пастаўніцкаму Д. Смолічу. У дэравацыйны час лічылася, што опера — гэта, у асноўным, сцяпанне-сцяпанне. Зыходзячы з такой думкі, галоўнае ўвага ў оперных спектаклах зварталася на эмацыянальнае выразнасць і выразнасць выдання сцяпанне. А харошавы мастацкія сцэны з'яўляліся нейкім фонам, на якім развіваліся драматычныя канфілікты паміж галоўнымі героямі спектакля. Прыкладна такое ж стаўленне існавала і да сцэнічнага ўвасаблення вобразаў народных мас. Такім чынам шырокае палатна спектакля іштучна звужалася, на перадні план выстаўляліся элементы асабстай драмы дзейных асоб. Характэрныя ж рысы гэтых асоб, нораваў, быты амаль зусім зніклі (памятае пра эпоху давалася толькі пры дапамозе горш абодва выкананых дэкарацый і наскоўмаў).

У пастаўленым нашым тэатрам спектаклі «Джаконда» дырыжор І. Абрамцэ адшлі ад «традыцыйнага» сцэнічнага і музычнага вырашэння. З самага пачатку і да канца спектакля на сцэне жыў і дзейнічае безаблічная маса, а сапраўдныя жыўлы людзі са сваімі радасцямі і нягодамі. Д. Смоліч здолеў знайсці яркую індывідуальнасць вобразаў народа.

Вось перад намі карціна венецыянскага народнага свята. Мы бачым, як бурна вясельца экспансіўная неапалітанцы, вітанцы пераможцу традыцыйных лодачных філіяў прамагой Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, пралетарыят Баку першы ў Закаўказзі ўзняў сцяг Саветаў. Перамога Савецкай улады ў Азербайджане шалёна супраціўлялася памешчыкам Закаўказзя. Унутраная кантравалюцыя разам з замежнай імперыялістамі аблізала свае сілы для разгрому Савецкай улады.

А жніўня 1918 года Інтэрвенты захапілі Баку і жорстка расправіліся з рэвалюцыйным пралетарыятам. Банкіяры камісары былі пасаджаны ў турму. Потым іх вызвалілі ад турмы, і на пароходзе «Туркмен» яны адплылі з Баку. Аднак камандаванне парохода прыняло яго ў Краснаводскі порт, дзе мясцовы контррэвалюцыйны ўрад зноў арыштаваў банкіярска камісару.

Ноччу 20 верасня 26 банкіярска камісару былі вывезены з Краснаводска і ў пасках на 207 вярста па-зверску расстраляны. Рэжысёр будучага фільма, заслужаны дзеяч мастацтва Азербайджанскай ССР Аджар Ібрагімаў расказаў карэспандэраў АДН, што ў час работы над сцэнарыем фільма быў выкарыстаны вялікі архіўны матэрыял. Многія ўдзельнікі рэвалюцыйнай барацьбы азербайджанскага пралетарыяту — цяпер пенсіянеры, вучоныя, пастайнікі — прысылаюць стваральнікам фільма пісьмы, цікавыя фатаграфіі, якія расказваюць пра жыццё і самадданую барацьбу 26 герояў за шчасце свайго народа.

Новы фільм будзе здымацца ў месцах істарацыйных падзей: у Баку, яго ваколіцах, у будынку былой краснаводскай турмы, якая захавалася да нашых дзён як музей, у пасках Баркумаў, у Батумі, дзе знаходзіўся штаб англійскіх Інтэрвентаў. Навільчоныя здымкі будучы праводзіцца на «Масфільме».

АДН.

«на ўсмішчы». Магчыма, гэта і дробязь, але яна не заўсёды садзейнічае яркай сцэнічнасці вобразаў у драматычных месцах.

Прымабы і цаласны вобраз Лауры атрымаўся ў Л. Галушкінай. Прыгожы голас, тэмперамент і тонкая музыкальнасць артыстка запамінаюцца надобна.

Нялёгкае заданне стварэння вобраза сляпой маці Джаконды паспяхова вырашыла Р. Асіпенка.

Сярод выканаўцаў мужчынскіх партый у «Джакондзе» трыба, перш за ўсё, вылучыць В. Ганчарэнка — стваральніка вобраза шпіёна Інквізіцыйна Барнаба. І ваяльна і сцэнічна гэты малады выканаўца літаральна жыў у спектаклі. Праўда, гэтаму ў значнай ступені садзейнічае тое, што, на сутнасці, усё драматычнае ў операх трымаецца на гэтым персанажы. Магчыма, вярта было б толькі В. Ганчарэнка з дапамогаю грэму трагічна свайго героя не такім ужо прымабым, бо агульная душа шпіёна наўрад ці заслугоўвае падкрэсленай вонкавай «прыстойнасці».

Вельмі выразны В. Чарнабаеў у ролі Альвіза. Асабліва яркі ён у драматычным трымае акце оперы, дзе ён зноўдзяня некалькіх апазіцыйных вобразаў — усё гэта характэрна ў цэлым для спектакля «Джаконда».

Радуюць і салісты — выканаўцы галоўных партый оперы. Т. Шымко, якая выконвае ў спектаклі партыю Джаконды, — бясспрэчна, вельмі таленавітая сямбачка з голасам прыемнага тэмбру і выдатнай палатнага тэхнікі. Аднак у большасці ваянацыйных оперных спектакляў Т. Шымко надобалася глядачам, у першую чаргу, як ваянацыйна. Драматычнае ж сутнасць вобраза не заўсёды раскрылася воўрыя і паянацыйна.

Партыя Джаконды вельмі шматлікава і разнастайна. І тым больш прыемна было бачыць, як Т. Шымко дамаглася адзінадушнае музычна-сцэнічнае ўвасаблення. Калі праймаюцца лірычныя фрагменты гэтай партыі ў выкананні артыстка, не ўраўнаважана пачынаюць для іх творчасці, дзік зусім новым і свежым павідаць ад расквіццены драматычных месцаў. Пры выкананні дзюта з Лаураю з другога акта, артыст у чаргаварта акт і фінальнай сцэны оперы Т. Шымко знайшла новую ваянацыйна-сцэнічную прыёмы. Асабліва пераканальна яна трапіла заключную сцэну спектакля. Хочацца зрабіць толькі адну заўвагу. Амаль ва ўсіх сцэнічных сітуацыях Т. Шымко спяваючы ўжывае аднолькавую манеру адкрываць рот —

куль тануючы салісты балета. Калі ж з'яўляецца балетная маса (нарадбалет), адразу траіцца выразнасць ліній, а часта і ансамблевасць.

Заслугоўвае ўхвалы работа хор-маістра А. Карадзеяна. Хоры спектакля гучаць эладжана і эмацыянальна. Вельмі яркае ўражанне паідае іх тонка, сапраўды мастацкая інонасцюра.

Мастак спектакля — заслужаны дзеяч мастацтва БССР П. Масленікаў выканаў вялікую творчую работу. Аднак усё дэкарацыі носяць некалькі змрочны каларыт Цяжка растлумачыць, чаму так атрымаўся, тым больш, што сам мастак быў у свой час у Венецыі, бачыў яркае венецыянскае неба і ведае, колькі святла ў гэтым спевасаблівым горадзе.

Аркестр гучыць эладжана, ідзе не кваліфікацыя на працягу тэатр-вакалістаў. Мінкасць гучанні, ансамблевасць яго, нягледзячы на асобныя невялікія «накладкі» — вялікая заслуга не толькі таленавітага дырыжора І. Абрамца, але і ўсяго аркестравага калектыву, які добра адчувае спектакль і творча ставіцца да сваіх функцый. Шкада толькі, што ў оперным тэатры няма сапраўднага аргану. Бо ў многіх партытурах опер арган адгрывае немалаважную ролю. А пакуль што тэатру даводзіцца выдумляць, чым замяніць арган. У «Джакондзе» для гэтага ўжываюцца, напрыклад, фісгармонія з узмацялянікам.

Менш яркі Б. Нікольскі ў ролі Энцо. Праўда, у самой гэтай опернай партыі мала драматычнага матэрыялу. Гэта звычайны герой, які бізнёмна церпіць нягоды. І толькі ў апошняй дзёе оперы — у сцяпанне, дзе Энцо падарэае, што Джаконда зняважыла магілу яго каханай, — у партыі пакутнага палубоўніка паўляюцца праблемы жыцця драматычна. Відань, для выканаўцаў таму і цяжка партыя Энцо, што ім даводзіцца ўвесь час думаць, як бы іштучна расквіццены аднапалана вобраз.

Некалькі слоў пра хараграфію спектакля (пастаўнока тандаў Э. Піно). Трыба сказаць, што, звычайна, у хараграфічным мастацтве больш за ўсё пагаджацца птаўмаў. І гэта не дзіўна, таму што «набор» элементнаў татанальнай выразнасці вельмі невялікі (выключваючы пры гэтым пантаніям). У гэтым спектаклі пастаўлены з выдумнай артыст нацыянальны танцы (гарангэла і ішч), а таксама танец гадзінішкі партыі і трыма акце. Усё ідзе гладка, па-

Камічная опера «Кето і Катэ», напісаная савецкім кампазітарам В. Далдэ, — гэта твор, прасякнуты вострай сатырай на дарэвалюцыйнае тыфліскае грамадства, складзенае з прадстаўніцтваў чыноўніцтва, дваранскай зніці. Музыка оперы пры ўсіх сваіх дадатных якасцях у той частцы, дзе шырока выкарыстаны народныя элементы (танцы — лезгінка, кінтаўры і рад ваянацыйных нумароў), усё ж у многім з'яўляецца разнастайна. Тут можна сустрэць «старыя знаямы» з італьянскай камічнай оперы, ішчы рад така разнастайнасці можа быць апраўдана, таму што, відань, кампазітар, характарызауючы артыстара тыфліскае грамадства, хацеў паказаць імкненне багатай зніці стварыць той вялікасцяці ішчы, які, як вядома, начыста выкарыстаны сваё нацыянальнае як грубае, «хазмак». Аднак, негэта мірыцца з такім жа, стаўленнем аўтара да музычнай характарыстыкі

Праз некаторы час Т. Кляшторны пераідае ў Мінск. Тут ён супрацоўнічае ў часопісе «Маладынік». «Польмы», «Узвышша» газэта «Савецкая Беларусь», «Звезда», «Чырвоная змена» і прымае актыўны ўдзел у дзіячыным друку. Паэт вучыцца ў Дзяржаўным універсітэце, удзельнічае ў працы літаратурнага аб'яднання «Маладынік», а ў далейшым становіцца членам БелАППА.

Горад ашаламліў вясковатага паэта. Т. Кляшторны бачыў яго кварцталы толькі з акна сваёй кватэры, а часцей за ўсё пра прызму горшчых твораў Сяргея Ясеніна. Таму з душы паэта вырываўся ішчы рад радкі, поўныя незразумелага болу:

Сумна тут у мурах да адчуо, Здаецца, просіцца сэрца ў пал, Дзе вясна залетамі ключамі Адмыкае таемнасць зямлі... Паэма «Калі асдае муць» (1927), у якой выразна адчуваўся хваравітае захаленне багемай, выклікала незадавальненне ў нашай крытыцы. Паэт неўзабаве зразумее непатрэбнасць такой паззі і пачаў шукаць рытмы і матывы для праўдлівага паказу рэалісці.

Не раз радкі, поўныя грамадскага пафасу і шчырасці, а разам з гэтым і глыбокай лірычнасці і дзіўнай прыгажосці, ваялі і цяльшай чытача.

«Гэды ішчы, з гадамі мы раслі, выконваючы Леніна заветы...» — ішчы з адным з вершаў Т. Кляшторны.

Сумна тут у мурах да адчуо, Здаецца, просіцца сэрца ў пал, Дзе вясна залетамі ключамі Адмыкае таемнасць зямлі... Паэма «Калі асдае муць» (1927), у якой выразна адчуваўся хваравітае захаленне багемай, выклікала незадавальненне ў нашай крытыцы. Паэт неўзабаве зразумее непатрэбнасць такой паззі і пачаў шукаць рытмы і матывы для праўдлівага паказу рэалісці.

Не раз радкі, поўныя грамадскага пафасу і шчырасці, а разам з гэтым і глыбокай лірычнасці і дзіўнай прыгажосці, ваялі і цяльшай чытача.

«Гэды ішчы, з гадамі мы раслі, выконваючы Леніна заветы...» — ішчы з адным з вершаў Т. Кляшторны.

Сумна тут у мурах да адчуо, Здаецца, просіцца сэрца ў пал, Дзе вясна залетамі ключамі Адмыкае таемнасць зямлі... Паэма «Калі асдае муць» (1927), у якой выразна адчуваўся хваравітае захаленне багемай, выклікала незадавальненне ў нашай крытыцы. Паэт неўзабаве зразумее непатрэбнасць такой паззі і пачаў шукаць рытмы і матывы для праўдлівага паказу рэалісці.

Не раз радкі, поўныя грамадскага пафасу і шчырасці, а разам з гэтым і глыбокай лірычнасці і дзіўнай прыгажосці, ваялі і цяльшай чытача.

«Гэды ішчы, з гадамі мы раслі, выконваючы Леніна заветы...» — ішчы з адным з вершаў Т. Кляшторны.

Сумна тут у мурах да адчуо, Здаецца, просіцца сэрца ў пал, Дзе вясна залетамі ключамі Адмыкае таемнасць зямлі... Паэма «Калі асдае муць» (1927), у якой выразна адчуваўся хваравітае захаленне багемай, выклікала незадавальненне ў нашай крытыцы. Паэт неўзабаве зразумее непатрэбнасць такой паззі і пачаў шукаць рытмы і матывы для праўдлівага паказу рэалісці.

Не раз радкі, поўныя грамадскага пафасу і шчырасці, а разам з гэтым і глыбокай лірычнасці і дзіўнай прыгажосці, ваялі і цяльшай чытача.

«Гэды ішчы, з гадамі мы раслі, выконваючы Леніна заветы...» — ішчы з адным з вершаў Т. Кляшторны.

адзі з такіх вачароў стаў першай рэзультыўна мастацкай самадзейнасцю. Удзельнічала ў ім шаснаццаць юнакоў і дзючаты, не другі вачар прышлося яшчэ воем чалавек. А праз месяц апладзіравалі вясковіцы ўдзельнікам першага канцэрта мастацкай самадзейнасці. Яшчэ праз колькі часу выехалі з канцэртаў у далёкую вяску Гоцк, пасля выступілі ў калгасна «Новы свет» і імя Дзяржынскага.

Многа пасябравалі ў Морачы людзі з кнігай і песняй, бо тут загадкамі сельскага клуба працуе ініцыятывы, энэргічны чалавек — Лілія Іванана Яфімавіч.

Яна і працуе, і вучыцца — канчае завочна дзюсаты клас, і малых гарэзольнае, за што дзюе дзюецца. А гаўнонае, за што паваякоў Лілію Івананау калгаснікі, — за любоў да кнігі і песні, да людзей.

Удзельнічалі ў клубе Саюза пісьменнікаў БССР. Для ўдзелу ў вачары запрасілі рабочых, інтэлігенцыю, студэнтаў сталіцы. Вачар адкрыў Я. Брыль. Ен даў слова А. Кулакоўскаму, І. Чырныяну, І. Грамовічу, В. Сачану, І. Науменку, В. Адамчыку. Новыя апаваданні выклікалі цікакасць у прысутных. Свае думкі аб праслу-

хаванні выказалі А. Кучар, І. Рылько, А. Клышко, Я. Брыль, С. Міско і ішчы.

Другая частка вачары была музычнай. Заслужаны артыст ЦСФСР сяршчак М. Вайман выканаў рад твораў савецкіх і рускіх кампазітараў.

У бліжэйшы час намечана правесці вачары сатыры і гумару.

Ул. КОБРЫН.

Любанскі раён.

ПРАВА НА ПЕСНЮ

Сярод арыянскіх рабфакаўцаў ён быў бадай самы высокі. На ім неік смешна тапнуўшы вышаны салдаці шыньель з кароткімі рукавамі, а з-пад шапкі-будэнаўкі з'явіўся цёмна-русы чуб. Вядлікі вочы, здавалася, рэдка былі радасныя, у іх была глыбокая ўдумлівасць і разважлівасць. З-за пахузі вытыраўся ражок кнігі, з якога чалавек рэдка разлучаўся.

Ен не расставяўся з сямбры, але любіў маўчаць, калі ж прарывалася ў яго слова, дык яго было дасціпае і кароткае. Гэты юнак мюгае ўжо бачыў, яго шыньель патыхаў вітрамі баяных паходаў і нягод, дымом партызанскіх вопігнаў. «А далі квітцёне крозамі, так многа розных дзіў... За рачкаю Барозаю я многа пахадыў. Пад вольскі асеніяны воем там, у тым дні мяне па той асеніцы расстраляваць ваялі. Ваялі п'яныя ворагі... Вакол ворагі бая... Каму ж жыццё не дорага? Кляшторны, стаў на бані Бяжкі! А лес рубінавы табе надасць руну над гарот глянцывае, над сваты дзікіх куль».

Гэты вядлікі біяграфічны ў творчасці Тодара Тодаравіча Кляшторнага. Ен бараўніў сваю Радзіму ад беларускага, са збройнай стаяў на вярце ў Інтэрвесаў у першыя гады Савецкай улады. Права на вучобу, на пазію, на песню было заявавана паэтам, а не надцесна парніскамі дабрачыніцамі. Талент Т. Кляшторнага абудзіла Кастрычніцкая рэвалюцыя, яна акрыліла яго творчыя сілы, дала яму магчы-

мась «чаленакам ваянац». У 1924 годзе ў часопісе «Арыянскі маладынік» былі змешчаны першыя вершы Т. Кляшторнага. З гэтага года і пачынаецца літаратурная дзейнасць паэта.

Ен не расставяўся з сямбры, але любіў маўчаць, калі ж прарывалася ў яго слова, дык яго было дасціпае і кароткае. Гэты юнак мюгае ўжо бачыў, яго шыньель патыхаў вітрамі баяных паходаў і нягод, дымом партызанскіх вопігнаў. «А далі квітцёне крозамі, так многа розных дзіў... За рачкаю Барозаю я многа пахадыў. Пад вольскі асеніяны воем там, у тым дні мяне па той асеніцы расстраляваць ваялі. Ваялі п'яныя ворагі... Вакол ворагі бая... Каму ж жыццё не дорага? Кляшторны, стаў на бані Бяжкі! А лес рубінавы табе надасць руну над гарот глянцывае, над сваты дзікіх куль».

Гэты вядлікі біяграфічны ў творчасці Тодара Тодаравіча Кляшторнага. Ен бараўніў сваю Радзіму ад беларускага, са збройнай стаяў на вярце ў Інтэрвесаў у першыя гады Савецкай улады. Права на вучобу, на пазію, на песню было заявавана паэтам, а не надцесна парніскамі дабрачыніцамі. Талент Т. Кляшторнага абудзіла Кастрычніцкая рэвалюцыя, яна акрыліла яго творчыя сілы, дала яму магчы-

мась «чаленакам ваянац». У 1924 годзе ў часопісе «Арыянскі маладынік» былі змешчаны першыя вершы Т. Кляшторнага. З гэтага года і пачынаецца літаратурная дзейнасць паэта.

Ен не расставяўся з сямбры, але любіў маўчаць, калі ж прарывалася ў яго слова, дык яго было дасціпае і кароткае. Гэты юнак мюгае ўжо бачыў, яго шыньель патыхаў вітрамі баяных паходаў і нягод, дымом партызанскіх вопігнаў. «А далі квітцёне крозамі, так многа розных дзіў... За рачкаю Барозаю я многа пахадыў. Пад вольскі асеніяны воем там, у тым дні мяне па той асеніцы расстраляваць ваялі. Ваялі п'яныя ворагі... Вакол ворагі бая... Каму ж жыццё не дорага? Кляшторны, стаў на бані Бяжкі! А лес рубінавы табе надасць руну над гарот глянцывае, над сваты дзікіх куль».

Гэты вядлікі біяграфічны ў творчасці Тодара Тодаравіча Кляшторнага. Ен бараўніў сваю Радзіму ад беларускага, са збройнай стаяў на вярце ў Інтэрвесаў у першыя гады Савецкай улады. Права на вучобу, на пазію, на песню было заявавана паэтам, а не надцесна парніскамі дабрачыніцамі. Талент Т. Кляшторнага абудзіла Кастрычніцкая рэвалюцыя, яна акрыліла яго творчыя сілы, дала яму магчы-

мась «чаленакам ваянац». У 1924 годзе ў часопісе «Арыянскі маладынік» былі змешчаны першыя вершы Т. Кляшторнага. З гэтага года і пачынаецца літаратурная дзейнасць паэта.

Ен не расставяўся з сямбры, але любіў маўчаць, калі ж прарывалася ў яго слова, дык яго было дасціпае і кароткае. Гэты юнак мюгае ўжо бачыў, яго шыньель патыхаў вітрамі баяных паходаў і нягод, дымом партызанскіх вопігнаў. «А далі квітцёне крозамі, так многа розных дзіў... За рачкаю Барозаю я многа пахадыў. Пад вольскі асеніяны воем там, у тым дні мяне па той асеніцы расстраляваць ваялі. Ваялі п'яныя ворагі... Вакол ворагі бая... Каму ж жыццё не дорага? Кляшторны, стаў на бані Бяжкі! А лес рубінавы табе надасць руну над гарот глянцывае, над сваты дзікіх куль».

Гэты вядлікі біяграфічны ў творчасці Тодара Тодаравіча Кляшторнага. Ен бараўніў сваю Радзіму ад беларускага, са збройнай стаяў на вярце ў Інтэрвесаў у першыя гады Савецкай улады. Права на вучобу, на пазію, на песню было заявавана паэтам, а не надцесна парніскамі дабрачыніцамі. Талент Т. Кляшторнага абудзіла Кастрычніцкая рэвалюцыя, яна акрыліла яго творчыя сілы, дала яму магчы-

мась «чаленакам ваянац». У 1924 годзе ў часопісе «Арыянскі маладынік» былі змешчаны першыя вершы Т. Кляшторнага. З гэтага года і пачынаецца літаратурная дзейнасць паэта.

Ен не расставяўся з сямбры, але любіў маўчаць, калі ж прарывалася ў яго слова, дык яго было дасціпае і кароткае. Гэты юнак мюгае ўжо бачыў, яго шыньель патыхаў вітрамі баяных паходаў і нягод, дымом партызанскіх вопігнаў. «А далі квітцёне крозамі, так многа розных дзіў... За рачкаю Барозаю я многа пахадыў. Пад вольскі асеніяны воем там, у тым дні мяне па той асеніцы расстраляваць ваялі. Ваялі п'яныя ворагі... Вакол ворагі бая... Каму ж жыццё не дорага? Кляшторны, стаў на бані Бяжкі! А лес рубінавы табе надасць руну над гарот глянцывае, над сваты дзікіх куль».

ФІЛЬМ ПРА 26 ГЕРОЯЎ

Хутна студыі «Масфільм» і «Азербайджанфільм» пачынуць здымаць двухсерыйны мастацкі фільм «26 банкіярска камісару» па сцэнарыі Ісы Гусейнава і Марна Максмава. У кінакарціне будзе расказана пра 26 легендарных банкіярска камісару, алячына расстраляных 20 верасня 1918 года замежнымі Інтэрвентамі і х наймітамі — закаспійскімі эсэрамі.

Літаратура

АБЛАСНОГА
ЛІТАРАТУРНАГА
АБ'ЯДНАННЯ

ГАЛАСЫ НАД НЁМАНАМ

Надаўна ў Мінску выйшла з друку «Анталогія беларускай паэзіі» ў трох тамах. У ёй некалькі соцень аўтараў. Мне прымама адзначыць, што пачынаецца кніга Каліноўскім і канчаецца Данутай Бічэль — нашымі гродзенцамі!

Гродзенская зямля шчодрая на літаратурныя таленты. Тут нарадзіўся, жыў і працаваў Міхась Васілёк. Яго любілі, ведалі гродзенцы. Дзеці, калі не сцілі літаратурны вечары, сустрач, дыспуты, гутаркі ў газеце і па радыё правяў ён за дзесяць год, пакуль працаваў у «Гродзенскай праўдзе». Гэта Міхась Васілёк праз «Гродзенскую праўду» даў дарогі першым літаратурным творам і Васіля Быкава, і Дануты Бічэль, аўтары гэтых радыё і многім іншым. Працягваючы традыцыі Міхась Васілёк, зараз шлоў і многім іншым. Працягваючы традыцыі Васіля Быкава, які працуе літаратурным консультантам пры абласной газеце. Да сарака здольных аўтараў — вось творчы актыв В. Быкава. Літб'яднанне працуе пры «Гродзенскай праўдзе». На шмат нумароў уперяд ляжаць вершы мясцовых аўтараў у партфелі рэдакцыі.

Трэба адзначыць, што ў рабоце літаратурнага аб'яднання ўдзельнічаюць рэдактар абласной газеты Г. С. Лысоў, намеснік яго А. Д. Колас, старшыня радыкалізацыі В. П. Булай. Яны трываюць сталае творчае шэфства над маладымі літаратарамі, дзякуючы ім на старонках абласной газеты і па радыё амаль кожны месяц выступаюць гродзенскія пісьменнікі.

У доміку Элізы Ажэха ёсць чытальня зала. У гэтай зале старшыня літб'яднання Яўгеній Еўсцігнеў рэгулярна праводзіць сходы, на якіх абмяркоўваюцца новыя творы маладых аўтараў. Гродзенскае літаратурнае аб'яднанне падтрымлівае сталую сувязь з чытацкай. Нашы пасты і прэзідыі — частыя госці ў школах, інстытутах, рабочых клубах, універсітэце культуры.

Літб'яднанне часта запрашае да сябе і мінскіх аўтараў. Тут былі на раз Максім Танк, Пятрусь Броўка, Іван Шамякін, Янка Брыль, Анатоль Вялюгін, Мікола Аўрамчык і многія другія паэты і пісьменнікі.

Радасна адзначыць, што творы членаў Гродзенскага літб'яднання друкуюцца не толькі ў абласной газеце, але і ў рэспубліканскіх перыядычных выданнях, а таксама выходзяць асобнымі кніжачкамі ў Белдзяржвыдавецтве. Назву імёна некаторых нашых літаратараў: журналісты Аляксей Сінілаў і Леанід Казачкоўскі, студэнт Сяргей Габрусевіч і Уладзімір Васко, настаўнікі Сяргей Бандарэнка і Валентын Чакін, пенсіянер Яўгеній Еўсцігнеў і Гаўрыла Шутэнка. І шмат, шмат іншых.

Я веру, што атрад гродзенскіх літаратараў будзе павялічвацца, што свае творчыя намаганні яны аддадуць каб уславіць гераічны будні нашага народа — будаўніцка камунізму.

А. КАРПЮК.

Данута Бічэль

ПІРЬКА

Надзіманскія заранкі
Пабліскае з-за фіранкі.
І кожны прамечыць,
Ніякай
Здаецца мне ўсмешкай юначай.

Ходзіць-ходзіць
Каля сосен
Ранняя мая вясень,
Навяселая самота.
А ты прыйдзі,
Падміргні —
І самоту прагані.

Сэрца!
Чуеш?
Да мяне ў пакой
Запітай неспайкай —
Спадарожнік вялікіх дум.
Гэта — верны сябра людзей.
Ён пад вочкі,
Пад стрэхі,
Кожны дзень —
Ад везі да везі —
Праз жыццё мяне павядзе.

Я, як птушка —
Вяселушка,
То каханаму на вушка,
То на зайдзрасце салую
На ўвесь голас
Зялюю.
Па дарозе на ляду,
На галінцы,
На лісту,
І ў хаце
Пры дзіцяці,
І ў кілацеці —
На рабоце.

Уладзімір Васко

НАШ ПУТЬ

По крутизне, по склонам горным
Мечта нас вдал и высь вела,
И наша мысль в труде упорном
Размах и крылья обрела.

Свершения нового странца,
Народный дар родной стране:
Как орден славы, серебрится
Советский выпал на Луне!

Яўген Еўсцігнеў

ЭТЮД

Ветер поизвоный
свистит день за днём;
Нёманские волны
ходят ходуном.
В эту пору,
бросив челноки,
Ждут-пождут погоды
наши рыбаки.

М. Плужник. «На будоўлях Гродна».

СЁННЯ ВЫСТУПАЮЦЬ ЛІТАРАТАРЫ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ ПУБЛІКУЮЦА:

- АПАВЯДАННЕ
П. МІСЬКО
ВЕРШЫ
Д. БІЧЭЛЬ,
А. БУЛЫКІ,
У. ВАСЬКО,
А. ДЗЕМІДОВІЧА,
Г. ШУТЭНКІ,
Я. ЕЎСЦІГНЕЕВА,
В. АКУЛОВІЧА
ПЕСНЯ
Э. КАЗАЧКОВА
НА СЛОВЫ
С. БАНДАРЭНКІ.

Павел МІСЬКО

НЕ ПОЛЕ ПЕРАЙСЦІ

Кожны дзень Яўген Мікалаевіч прасяджаў ля акна доўгія гадзіны. У добрае надвор'е ён цвёрды закутаўся і адчыніў сабе фортык. Людзі — жыжыры новага квартала — прывыклі заўважаць, што дзень на тым жа месцы яго худы, а ўвечары і прылягаў і цёмнымі начамі твар, і квалі, як знімаўся. Здавалася, ён і Яўген Мікалаевіч. Ён таксама ведаў усе ў твар.

Апошні паўтара месяца ён ківаў у аднаго чыста мясціна. І, хоць позірк ніякаму быў утароплены за акно, вочкі глядзелі ў ілюзію. Ён ніхто і нічога не аддаваў і прылягаў у пачатку і канцы дня, дзіўна і мітусні і крыху вочы, і шпатаў закаханых пад вочкіма. Ніяк нібы ў сні.

І маўчаў: абзавета раз ці два за дзень да жонкі, выдзіць «так» або «не» — і ўсё. Удзыхне — Вольга Андрэўна, пастаяў іду да зноў хадзіць, на кухню, кучаюцца ў горны і крыху гуды. Яўген Мікалаевіч быў абзавета і а'есць нішчымы хлеб. А ў дні дзіўна-ва жонкі ў балыцы мог не ўспомніць пра яду, не крычуні нічога суткі.

Ён быў увесё ў мінулым...

Выходзіла жонка за парог — і гэтае мінулае абстунала, навалывалася з новай сілай. Занецінуў у сэрцы, прыгушаны боль рос, запаяўся, аддаваўся, усё істоту, спазмамі падступалі да гора, дрынуў. Іраваў тады каўнер, гоісаў на мыльці на кватэры. «Алёшка... Што ты нарабіў, Алёшка?»

На двары ўсё нагадала яго — Алёшка, Аляксей Пракопавіч. Было балачка, але пачула глянцэць, і квіаюцца крохкія клені-дзяткі, голыякія, бездзіламожныя. А Аляксей Пракопавіч, як сядзіла вышні, стараўся больш за ўсё: і намаздаваў, і ямкі капаў, і дарожкі разбіваў. Тады нават Яўген Мікалаевіч не вытрымаў, прыкульгаў да гурту, курыв з мужчынамі, трымаў друціны, каб не пахіліліся, прыспяваючы карані.

Цяпер скверны спаласован на ўсёх напрамаках сценкамі. На іх, коўкаіх, не затрымавацца снег. Людзі нароўні хадзіць па шурпачыя трапы, усё больш і больш абтоптваючы цалі. Вунь ля таго разгалістага дрэўца Аляксей Пракопавіч заўсёды сымляўся, грузны для сваіх сарака ніц гадоў, паварочваўся да акна і ківаў Яўгену Мікалаевічу. Потым усміхаўся, падымваў скамечаны кулак — трымаўся, стары! — і крочыў да аўтобуса.

А то бачыў за акна Яўген Мікалаевіч, як выбягалі на лед сыны Аляксея Пракопавіча — вытрасваць палавікі. Тузанае большыя — былы марак — І меныш, Паўлік, не астоіцца — брык! Пацеха... Тузанае меншы, а марак хоць бы што, Яшчэ раз — стаці! Рагомуць абое, чыста дзеці!

А Аляксей Пракопавіч ўжо няма. І гэта — праўда. Неверагодная, недарэчная ў сваёй жудаснай беззваротнасці.

«Уставай! Уставай! Ту-ру, ту-ру!» — празвалі, нішчела прагучаў за акном піянерскі гора. Ненадаўку сымляўся і пачалі спрачацца хлапчухі — каму, наступнаму трыбуны: «Ту-ру!»

Яўген Мікалаевіч апускаяцца ў красла-каляску. Ашчапервае трымаўчымі рукамі галаву. О, гэтыя трыбуны... Могз нібы ахопленыя полымем, у ім зноў — каторы раз за гэты паўтара месяца! — узнаўляцца ўсё перажытае ў той стаянны дзень...

За акном тады бязлітасна рыдала медзь... А ён з немым лямантам у грудзях кідаўся па кватэры, як кідаецца ў гаражы і трынаціны цяжка варанены чалавек.

— Пайду... Канешне, выйдзі... Два словы ўсяго... Бывай, скажу... І даруй, скажу...

Рабіў коўкі крокаў да дзвярэй... кідаўся ў бок, матаў галавою, нібы аглушвал чым важкім.

— Не магу! Жывы ты, Алёшка... Жывы! Не хачу дыбе бачыць нішчымы... Не хачу!

Усё, што адбывалася за акном, гэта ж проста марны, бягалуды спектакль. Нейкія дзівакі разгрываюць гэты спектакль і не ведаюць, Хал Хал Яны не ведаюць, што Аляксей Пракопавіч жывы і сёння, як коўліс, чуваў яго толас:

— Давай будзем, як салдат з саўдзатам... Як мужчыны, уршэце... — Давай.

— Што табе далі гэтыя цырымоніі з аперациямі? Гавары.

— Але ж я не чурбаном-абручком хачу быць! Не кавалкам жывога мяса... Ды што ты разумееш, гардчункі Ты, можа, ні разу ў жыцці і босы не хадзіў... А я і сёння памятаю, як пяць ў падэшву росная трава!

— Дапусцім: я такі бот, што і сапраўды нічога такога не разумею. Але ты мне гавары па сутнасці, што табе далі гэтыя дзевяць аперацияў? Медыцына ўсё зрабіла, а хіба ў цябе сталі здаровымі колкі? А мо проста калекцыю асколкаў збіраеш? Бранцаць вунь у ка-

РОДНАЕ

Мне нават хлеб стаў бы горкім,
Каб не гэты родны ўзгоркі,
Не сасна ля гасціна, якая
Мяне першай заўжды сустракае.
Не знайшоў бы спакою ні кроплі,
Каб не ўбачыў на лузе копы,
Не пачуў, як завіць калоссе,
Што зернем тугім наліосе.
І навошта жыццё такое —
Без чаротаў над сіняй ракою,
Без гаў, без буслоў цыбатых
На стразе бацькоўскае хаты.
Крочу зноў ля знаёмых кургану,
Бачу ў зялён прыбраныя вёскі,
І ў сэрцы гукаць несіхана
Песень роднай зямлі адгалоскі.

Аляксей ДЗЕМІДОВІЧ

СНЯЖЫНКА

Вяртаюся дамоў спягоня пешу я —
Якая бэль і прыгажосць наўколі!
Сяюць сніжынкі ў паветры першыя
І прасціраюць засніваюць дол.

Яны такія чыстыя і кволяны,
Што нават бозіна на іх ступіць.
Ім падстаўляюць дрэвы голлі голыя,
Каб іх, нібы караі, начаціць.
І я далонь сніжынцы падстаўляю,
Яе з дзіцячай радасцю лаўлю,
І растае ад цёплымі пальцамі
Сніжынкі, што ляцела на зямлю.

— Жанечка, што з табою? —
Прышла якраз з дзякурства жонка.

І заўсёды вось так — нячутна,
І самы непадыходзячы момант, Як
хатні шпінні!

— А ты чаго яшчэ? Выйдзі!!! —
аароў, трасуцы абломкамі.

— Жэня, а на мяне за што? —
жаліва так, з ціхім дакорам.
Прайшла, нільдзёжычы на яго,
заціхнула на кухні.

І праўда, за што ён тады вызве-
рыўся на яе? Хіба не яна аддала
яму ўсю сібе, усё сваё жыццё? Да
драбінцы, да крупіначкі... За другі
мі бы жыла як чалавек... Дзяццё
бы дазволіла мець сабе...

Так, гэта ўсё — так! Але ж яму
не лічылі! Яму невыносны ўжо
сталі і клопаты, і ўздыхі, і гэтыя
панорлівыя, любячыя вочы... Усё!
Можа, унутры за гэтыя гады пе-
рагарала ўсё на вузлаў...

Яўген Мікалаевіч падымвацца з
каляскі. Стук-рып, стук-рып... Ня-
ма спакою мыльцам.

А на добрае, то поўзаць бы табе
на каленях перад ёй... Рукі, ногі
цалаваць...

Ах, Вольга, Вольга... Выхахла,
вычтрала ты ў троску. Адно вочы
ды нос і засталіся...

Вялікія вочы... Шэрыя вочы...
Любачыя...

Несведомы Яўгена Мікалаевіча
цягне да акна. Хлапчухі ўжо ады-
шаліся ў канец квартала, іхняе «ту-
ру» было ледзь чутна.

Шыбы здаюцца гарачамі, яны
нік не студзіць лоб...

У той пакутлівы дзень амаль
увесь скверык быў запоўнены
людзьмі, на тратуары — у ёлках і
чыраві — чакала машына. Пала-
лі, галастлі трубы і кларнеты,
стрыманымі, мужым рокатам пад-
трымвалі мелодыю барытонаў, ба-
сы... Вясёлае зіхценне новагана
аркестра так сунярочыла момант;
так розала сэрца, што хацелася ў
шаленстве крышчэць, таптаць гэты
недарэчны доспехі...

— Эх... ты... Хлапчунё!
І выйшаў. Правая рука прынца-
пуста да грудзёў.

— Аляксей Пракопавіч! — Ір-
вануўся за ім. Забразатаціл, рас-
сыпаючыся шахматамі, хрумтуў пад
нагою «кароль». Я парачуваўся
с Аляксеем Пракопавічам, мы ж да-
мовіліся па шчырасці...

Стукнулі, як адрэзалі, дзверы.

Колькі гадоў жыццё ён аддаў
за, каб вярнуць свае ты словы на-
зад! Нават апошні нягоднік так не
змог бы зняважыць Аляксея Пра-
копавіча, як ён, слора...

І хто ж яго ведаў, што Алёшка
тады ўжо быў смаргальна хворы.
І нікому ні слова: ні сям'і, ні
яму — сябру. Як выйшаў у адстаў-
ку, і дні дома не прабыў. Пайшоў
працаваць. Не дзеда заробку —
грошай хапала з пенсіі. Проста не
мог чалавек без людзей, без рабо-
ты.

І ў тую раніцу паехаў у свой аў-
татарк. А праз гадзіну прывезлі:
проста за сталом сканаў...

Памер на другі дзень пасля Іх
сваркі...

А, можа, нічога гэтага і не здары-
лася б, каб яму хапіла муніцысі
затрымаць тады Аляксея Пракопа-
віча, і той дараваў бы яму. Дык не,
Яўген Мікалаевіч рабіў усё
якраз наадварот...

— Ну і ідзі! Падумаеш... — гоі-
саў на адной мыльцы па лакою,
трусчыў шахматныя фігуры. Спа-
ткінуўся ад другою мыльцу, ска-
піў ле і ў лютасці хрп аб калена!

Чарговыя заняткі літаратурнага аб'яднання пры газеце «Гродзенская праўда». На здымку — члены аб'яднання В. Палківа, У. Шурпа, А. Цыхун, С. Габрусевіч, Я. Еўсцігнеў, М. Віленскі, У. Васко. Фота Ул. КРУКА.

Чарговыя заняткі літаратурнага аб'яднання пры газеце «Гродзенская праўда». На здымку — члены аб'яднання В. Палківа, У. Шурпа, А. Цыхун, С. Габрусевіч, Я. Еўсцігнеў, М. Віленскі, У. Васко. Фота Ул. КРУКА.

душаці з ордэнамі. І вянкі, вянк-
і...
І толькі як закурталася машына
І пацху пасунулася наперад, а малы
барaban рассыпаў дроб, шорх-
нула коліям холадам скара на спі-
не:

— Ды як гэта?.. Ужо?!

Так! — пацвердзіў вялікі бара-
бан. — Так! Енкінулі ў роспачы
талері, а барабан загручаў, як
мэраўня груды па труне...

— Я ж не развітаўся... Стой-
це! — Ірвануўся праз увесь па-
кой. — Але-о-ша-а! — крыкнуў не-
ма, хрыпела. Забытаўся ў дарож-
цы мыльцамі — прач іх! — Алёша,
дружка мой... нисцерны боз з
нагі праціў навілет моль. —
Алёш!

І ўпаў у беспамыцце. Пластам,
на ўвесь доўгі калідорчык...

Пасля пахавання Аляксей Пра-
копавіча пайшоў ужо другі месяц.
І якая столькі часу прайшло з та-
го дня, правільнай — ночы, як Яў-
гена Мікалаевіча «Хуткая дама-
га» прыслала проста на аперачыю
стол. На дзясцую, апошнюю
аперачыю...

Другі месяц... А ён усё па-старо-
му на мыльцах, на каленях. Праў-
да, нагі зажывала добра — хірург
хваліў. Марудна толькі зажывала,
рубцавалася сардэчная рана: «Алё-
шка... Што ты нарабіў, Алёшка?»

Вечарам больш звычайнага мі-
рагал зоркі. А вакол месяца абма-
ляваўся выразна двайны круг. По-
тым месціны вышк начаў шарэць,
блянчэць, неба зацігнула бялесая
смуга, а зоркі прапалі, нібы рас-
талі...

Падцігнуўшы бліжэй да форты
красла, Яўген Мікалаевіч сляхуў,
як парывае, нібы кануста, снег
пад нагамі ў людзей, як звіняць
галасы неугамаюнай дзяты.

Спавакіна прагульвалася пара
акцёр-пенсінераў. Жанчына
трымала на наваду маленькага, з
рукавічкі, сабачку...

Пад акном размаўлялі.

— Не маўчыць... Чаму ты ўсё
маўчыш? — настойваў жаночы го-
лас.

— А што?

— Ну — мы ж распісацца дамо-
віліся... Вяселле...

— Не ведаю... Не граба зараз
пра гэта.

Пачулася ўскліпанне — прыду-
шанае, сутаргавае.

— Перастаць... Чуеш!

— У нас... У нас... будзе малень-
кі...

Упаза дрогала цышчыя. Потым —
мужчына — шумна ўздыхнуў.

— Можа, яшчэ абздэцца... Мо-
жа, адзлося...

— Праўда, Юра...

Зноў уздых і цяжка рыпенне
сінегу пад нагамі.

ВЯСЕННЯЯ ПЕСЕНЬКА

Муз. Э. КАЗАЧКОВА. Словы С. БАНДАРЭНКІ.

Амільяна &

На ўско-дзі за-ні-ма-е-ц-ца с-ві- таль-на-я за-
РА У ПО-ЛІ ПА-ЧЫ-НА-ЕЦ-ЦА ГА- РА-ЧА- Я ПА-
РА. ТАМ ВЕТ- РЫК НЕ-ПА- КО-І-ЦУ ВЯ- СЕН- НІ ЧА- РАУ-
НІК НАС КЛІ-ЧА ЗА- ВА- КО-ЛІ-ЦУ У ПО-ЛЕ КРА-СА-У
ВІК НАС КЛІ-ЧА ЗА- ВА- КО-ЛІ-ЦУ У ПО-ЛЕ КРА-СА- ВІК НАС

На ўскодзе заімаецца
Світальная зара,
У полі пачынаецца
Гарачая пара.

На ворыва калгаснае
Да Нёмана-ракі.
Выходзь жа за ваколіцу,
Каханая мая,
Туды, дзе праца спорыцца,
Туды, дзе буду я.

Там ветрык непакіоцца —
Вясенні чарушкі.
Нас кліча за ваколіцу
У поле іраваці.

Нас кліча зорка ясная,
Нас клічуць жаўрукі

ПЛЁН ТВОРЧАГА ГОДА

Мінулы год прынёс Польшчы некалькі буйных літаратурных дасягненняў.

У першую чаргу заслугоўвае ўвагі апошні том цыкла «Слана і хваля» Яраслава Івашкевіча. Першы том гэтай эпопічнай трылогіі выйшаў у 1956 годзе, другі — у 1957 годзе, над трэцім томам аўтар працаваў амаль пяць гадоў. Як і вядомы раман Марыя Дамброўска «Ночы і дні», выданыя ў гэтыя гады, твор Я. Івашкевіча — самы смелы і самы грандыёзны па размаху і шырыні закранутых праблем эпопічнай цыкла. Ім можна па праву ганарыцца польская літаратура.

Я. Івашкевіч адлюстравуе лёс свайго пакалення, жыццё польскай інтэлігенцыі на працягу чалавечай гісторыі, насамрэч такім драматычным падзеям, якіх не ведала ні адно з мінулых стагоддзяў, паўстагоддзяў, якое вывела польскі народ на шлях сацыялізму. Польскай інтэлігенцыі, да якой належыць Я. Івашкевіч, нялёгка далася выправажэнне гэтага часу. У гэтыя цяжкія прайзданага шляху адлюстраваны аўтарам у праўдзівых эпопічных карцінах, дзе дзелана глыбокае гістарычнае і маральнае абгрунтаванне перамогі сацыялізму.

СХОД СЕКЦЫІ ПРОЗЫ

Адбыўся спрэзавачна-перавыбарчы сход секцыі прозы Саюза пісьмемнікаў БССР. Аб рабоце секцыі, аб новых творах празаікаў і перспектывах планах расказаў старшыня секцыі Т. Хадкевіч. У спрэчках выступілі А. Асіпенка, А. Бажко, А. Міронаў, М. Паслядовіч, Б. Сачанка, І. Шамякін, І. Чыгрынаў, П. Кавалеў. Схода абраў старшыню секцыі прозы І. Навуменку.

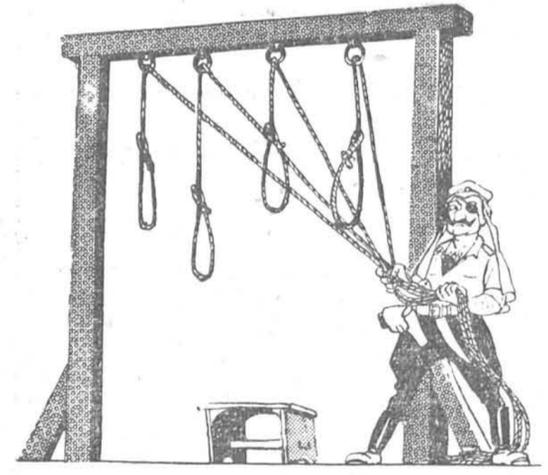
СУСТРЭЧА ў СТАЎБЦАХ

Працоўны раённага цэнтру Стаўбцы запланіраваў да сабе ў горад беларускіх пісьмемнікаў А. Кулакоўскага, І. Навуменку, Р. Сабалеўку і Ул. Карпава.

У Доме культуры сабеліся катэкснікі, інтэлігенцыя рэіа. Завялялася гаворка пра развіццё беларускай літаратуры, пра новыя творы. З кароткім уступным словам аб беларускай літаратуры выступіў Ул. Карпаў. Затым пісьмемнікі чыталі аповяданні, вершы, дэляліліся творчымі задумамі.

Многія ўдзельнікі літаратурнай сустрэчы набылі кнігі з аўтаграфамі.

У Ірану прад'ягваюцца крывавае разрэсіі. Стыне кроў у мільярд, ідзі чужы пра жахлівыя зверствы рэакцыі, якая закліла ўладу. Буцьці багата залатыя крыніцы лепшых іранскіх патрыятаў, верных сыноў свайго радзімы — камуністаў.

Вузлы кіравання іранскай рэакцыі. Мал. М. ЖЫТНІЦКАГА.

Толькі факты

У НАГУ З ЧАСАМ

Адна з апошніх навінаў царкоўнай літаратуры Італіі — зборнік нот чатырнаціці твораў для царкоўнага хору, салістаў і арганіста. Мелодыі напісаны ў рытме... мамба — залівацкага танца, папулярнага сярод «залатой» моладзі Захаду. Іх аўтар — каталіцкі свшчэннік Ларачі. Прадмову да зборніка склаў епіскап Касцелі. На чарзе — выданне мультыва ў рытме рок-рола.

ДАБРАДЗЕІ ПАТЭР

«Нацыянальны каталіцкі дабрабыт» — такую напшыўную назву носіць адна з арганізацый каталіцкай царквы Італіі. Пра чый жа дабрабыт клопат «дабрадзеі» з гэтага саюза? Як высветлілася, галоўным чынам пра свой. Саюз намыўся на продажы ў ЗША... Італьянскія даядзі. Яго агенты прыходзілі да бедных сялян у вёску і беспрацоўных у горадзе і гаварылі ім, што царква хоча ўзяць у іх даядзі быццам для ўхважэння ў каталіцкіх супольнасцях ЗША. Узрадаваны беднякі, нічога не

падумалі, аддалі даядзі свшчэннікам. Яны спадзявалі, што малыя будучы добра ўладкаваны.

Адзін са «святых» спекулянтаў выконваў абыякавага агента-экспедэтыра па жытвым таварах, ён перавозіў даядзі за акіяна, дзе іх прадваалі ўсім, хто жадаў купіць. Каталіцкі «дабрадзеі» дзякавалі ўсвешчэнніку за вялікі прыбытак. За дзясяць месяцаў мінулага года яны перапрадалі 1.200 даядзі.

Італьянскія аферысты абураліся. Нават яны, прайдзівелі, не дапускоўць такога вяртання, як «святых» аяццў. Група аферыстаў у сувязі з гэтым заявіла пра тэст самаму папу рымскаму.

А справа была такая. Аферыст Дамінік Нанаціа — чалавек глыбока веруючы, кожную даядзю хадзіў у царкву, каб спавадзіцца ў грахы. Аднойчы на царкоўнай сповядзі Нанаціа пачаў расказаў пра свае жульніцкія махінацыі. Аднак грахі яму не ад-

пусцілі. Пад сутанаю аказаўся... паліцэйскі, ён нечакана выхадзіў навурачкі і надзеў Іх Дамініку. Узрушаны аферыст дазволіў адвечыць сябе ў паліцэйскі ўчастак без усялякага супраціўлення.

СКАРГА ПАТЭРА
Хто павінен першым высадзіцца на Месяцы? Вучоны, — скажа большасць людзей. Ваенны, — гаворыць амерыканскія генералы. Свшчэннік, а значыць і пап, — гаворыць італьянскія свшчэннікі. Чаму іменна Хрыстос? Патэр Раймонд Спіцы з ватыканскай газетэ «Абсерватарэ Рамана» адказвае: таму, што Ватыкан павінен сур'ёзна заняцца станам веры і ролімі жыхароў Месяца і іншых нябесных цел.

Навука гаворыць, што на Месяцы ніякіх жыхароў няма і быць не можа. Але для Ватыкана навука не ўказчык. Там ведаюць куды больш. Патэр Спіцы, напрыклад, вядома, што на Месяцы лічце было «шпэрнароднага граху». Адам І Ева там да гэтага часу ходзяць голыя і не са-

роміяці. Слывуць Змей і шчэ не спакуюсі Еву, і яна разам з мужам свам не паспытае яна ішчэ ад дрэва пазнання добра і зла. Трэба зберагчы Іх ад «граху». Само сабой зразумела, што гэта можа зрабіць толькі свшчэннік. «Аднак», — скардзіцца мудры патэр, — самае цяжкае гэта патрапіць на Месяц. Казунцысты наўрад ці згодзіцца перавезці туды каталіцкіх місіянераў».

Што праўда, то праўда! Патэр Спіцы «іжэ с ним» не даядзіцца лятаць на свеціках ракетках. Як вядома, свецікі вучоны не дапусцілі прынякнення на нябеснае цела нават зямных мікрапаўнэрэмаў. Няхай лепш і Патэр Спіцы застаецца на Зямлі...

БЯЗГРЭШНАЕ МЫЛА

Да гэтага часу было вядома, што каталіцкая царква дае аб «чысціні» душ веруючым. Цяпер яна пайшла далей. З дапамога амерыканскай мывафармацыі «Голгейт палмаліў» Ватыкан вырашыў кляпачыцца і пра чысціню

ЦЫРВОНАЕ І ЧОРНАЕ

На кніжным рынку Францыі з'явілася навінка, выдзена ялічым тыражом і раскошна аформлена. Гэта біяграфія цяперашняга папы рымскага Іаана XXIII.

Нечакана з палачы епіскапа тры м у ў гром — царкоўныя ўлады забаранілі веруючым купляць гэтую кнігу. Пасля кароткага спавоку высветлілася, што віванаста ва ўсім была... вокладка. Яна мела... (падумайце толькі!) чырвоныя колеры. Есьць чаго спавохацца!

Выдавецтву «Праса» да лі ст» давалася тэрмінова зняць з продажу ўсю сваю прадуцыю і пераапеліць яе нанова. Невадома дакладна, які колер вокладкі выбраны цяпер. Хутчэй за ўсё, чорны. Гэта больш падыходзіць да аместу.

«РАБОЧЫІ СВЯШЧЭННІК»

Гэты эксперимент цагнуўся амаль 20 год. Напярэдні другой сусветнай вайны каталіцкая царква, занепаконая трыумфальным шасцем марсізма, вырашыла паслаць групу маладых французскіх свшчэннікаў непасрэдна на прадыемствы. Было аб'яўлена, што «святых аяццў», а Іх набралася звыш сотні, будучы жыць і працаваць, як простыя рабочыя, а за гэта пастрабуюць далучыць сваіх новых калег да веры. Іх назвалі «рабочыі свшчэннікі». Вось што з гэтага выйшла. Цытуем даслоў-

на характарыстае здыясенні народнай Польшчы.

У 1962 годзе ўвогуле з'явілася многа каштоўных і смелых твораў маладых пісьмемнікаў. Вось, напрыклад, дэбют Багдана Вайдуцкага — «Канюлькі Іова», том ападыдніў, якія вызначаюцца глыбокім драматызмам, гарачымі клопатамі аб маральным абліччы чалавека, аб яго поўным вызваленні ад кашмару і слядоў вайны.

Такія пісьмемнікі маладога пакалення, якія вядомы польскім чытачам на сваіх папярэдніх кнігах як Аляксандр Міньчэль, Эугеніуш Кіаба і Ежы Шчыгель, апублікавалі да апошні перыяд свае самыя цікавыя творы. Першы з іх у кнізе «Волчак на Таіці» на-новому раскрыла канфіліт паміж дачушчымі і сябрамі, другі — у аповесці «Канюлькі з Агнешкай» — таксама ставіць і вырашае праблему, якая вынікае з сутычкі дачушч і абавязку.

Трэці з іх — Ежы Шчыгель — аўтар рамана «Маўчанне». З незвычайнай пісьмемніцкай добрасумленнасцю паказвае ён трагедыю падлетка, які ў драматычных акаліччых страціў зрок і царліва эн-

цэне класавых і нацыянальных канфілітаў прыводзіла ішчы раз да драматычных ускладненняў гэтых пошукіаў.

Раман Ю. Стрыкоўскага выклікаў і безумоўна, яшчэ выкліка ажульненыя спрэчкі аб спосабе пастаюкі закрануты ім праблем, бо твор гэты, несумнянна, суб'ектыўны і далёкі ад вычарнальнага эпічнага аналізу. Тым не менш аўтар з вялікай экспрэсіўнай сляі ўвакрасіў у памяці чытачоў не адну падзею і не адні знамянальны момант з гісторыі тых гадоў. Ён прыкоўвае ўвагу чытача да вошчы польскага рэвалюцыянара руху таго перыяду, прымушае яго сур'ёзна задумацца над ім. І гэта, бадай, з'яўляецца самай вялікай вартасцю кнігі Ю. Стрыкоўскага.

Несумнянна, заслугоўвае ўвагі раман Юліяна Кавалева «Прыпісаны зямлі», якому была прысуджана другая прэмія міжвадвельскага літаратурнага конкурсу (першая наогул не была прызначана). «Прыпісаны зямлі» — чацвёртая кніга Ю. Кавалева, журналіста па прафесіі, якая вылучыла яго ў лік вядучых пісьмемнікаў Польшчы. Ю. Кавалец знашоў свежую

галоўнай партыі ў оперы балгарскага кампазітара і лепшы выканаўца песні балгарскага кампазітара будучы ўзнагароджаны спецыяльнымі прэміям.

Музычная грамадскасць Савецкага Саюза з вялікай цікакасцю ставіцца да конкурсу ў Сафіі. Вядома, што на творчым спаборніцтве 1961 года савецкія выканаўцы выступалі вельмі паспяхова. «Дзе Галіцыя» — ленинградкі Галіна Кавалева і Галіна Туфіна — заваявалі дзве другія прэміі і сярэбраныя медалькі. Сянія ідзе і студэнт — лютыст гэтага года адбыўся Усеагульнае адборачнае праслухоўванне, у якім прыняло ўдзел 29 спевачоў, паслядоўна імі савецкіх рэспублік. Кожны ўдзельнік троегуд тура праслухоўвання выступіў у адным з оперных спектакляў у тэатрах Масквы і Кіева, Адэсы і Рыга. Жыры, якое складалася з вядомых прадстаўнікоў савецкай акадэмічнай школы, пад старшынствам народнай артысткі СССР Валерыі Барсавай адбараля восем спевачоў і слявачак для паездкі ў Балгарыю. Гэта — Зоя Хрысціч (сапрана) — салістка Кіеўскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Іаана Шаўчыці; Лямара Чюкія (сапрана) — салістка гэтага ж тэатра; саліст Мінскага тэатра оперы і балета Зіновій Бабій (тэнор) і саліст Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Латвійскай ССР Карл Зарын (тэнор). У Сафію паедуць таксама Аляксандр Урабель (барытон) — саліст Львоўскага тэатра оперы і балета; Андрой Федасеў (барытон) — саліст Новаасіткава тэатра оперы і балета; Яўгеній Іванюк (бас) — саліст Адэскага тэатра оперы і балета, а таксама саліст Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР Марк Рацінці.

У гутарцы з карэспандэнтам АДН народнай артыстка СССР Валерыя Барсава сказала:

— У час адборачнага праслухоўвання мы пазнаемліся з многімі цікаымі выканаўцамі. Для ўдзелу ў конкурсе адобраны найбольш вартыя.

Нашы музыканты з вялікай цікакасцю чакаюць паездкі ў Сафію. Конкурс з'яўляецца выключнай падзеяй і для развіцця пецяга мастацтва, і для далейшага ўмацавання дружбы паміж музыкантамі розных краін. Хоўчакі спадзявання, што нашы вакалісты належаць каталіцкай грамадскасці мастацтва на конкурсе.

Злата Прага — сталіца Чэхаславакіі і старажытны сібрык горад Іркуцік — сталіца Усходняй Сібіры. Прыкладна чверць зямнога шара трыба праехаць працяжніку ад Іркуцікіну адзін да аднаго госяці. Але жыцьці і там і тут добрыя сябры, ведаюць адзін аднаго, ішчыць пісьмы.

Моцная дружба сібіракоў з чэхамі і славакамі. І пачалася яна даўно.

...На адной з цэнтральных вуліц Іркуціка стаіць двухпавярховы цагляны будынак, упрыгожаны партрэтамі слаўных падарожнікаў і вучоных. Гэта Іркуцік абласны рускай, нямецкай і французскай

клязімаўчы музей. Самы старажытны і сібрык музей, ён адкрыты ў 1782 годзе і заснаваў яго Франц Клічка. Урадзенец чэхаславацкага горада Клатовы.

Франц Клічка служыў у Расіі быў адным з перадавых людзей свайго часу. У 1778 годзе яго прызначылі губернатарам Іркуціка. Перад выездам на месца службы новы губернатар выклікаў у Іркуцік тысячы рублёў для стварэння ў далічым сібірскай горадзе публічнай бібліятэкі. На гэтыя грошы ў Пецярбургу была закуплена літаратура на рускай, нямецкай і французскай

мовах. Сярод кніг знаходзілася і «Энцыклапедыя» французскіх асветнікаў д'Аламбера і Д'Адро, якая каштавала тады так дорага, што на яе пайшло дзве трэці «падараванай» імператрыцы сумы.

У Іркуціку Клічка не знашоў належнага памяшкання для бібліятэкі і прапанаваў жыхарам горада набудаваць яго на сабраныя грошы.

Праз два гады адбылося ўрачыстае адкрыццё першай у гэтых краях публічнай бібліятэкі, у адным з пакояў якой і быў наладжаны «музеум».

У «Паведамленні» — своеасаблывай інструкцыі аб рабоце новай установы — гаворыцца: «Апроч кніг забяспечыць гэтае кнігасховішча матэматычнымі, фізічнымі і земляробчымі прыладамі, якія набыць такім ж сродкам, як і будавалі дом, але гэтую хвалу і гонар перадаў і сваім паслядоўнікам, зрабіўшы аднак пачатак адвечнага мастацтва тэлепастан, на вейным вынаходніцтвам электрычнай машыны і прыладай для прыгатавання лекавых шпучных вод».

ЮНЫІ КІНААМАТАРЫ

«Піанер» — аматарская кінастудыя віцебскіх школьнікаў. Два гады працуе яна пры Першамайскім Доме піанераў. Месціца кіраўнік студыі — Іосіф Барысавіч Батхан. «Штат» студыі даволі салідны: тут займаюцца 60 вучняў пяці—шасціх класоў. Што датычыць тэм, якія хвалююць юных кінааматараў, то дарослым гледачам яны, магчыма, могуць здацца не вельмі важкімі. Але для школьнікаў — гэта самыя актуальныя і хвалючыя тэммы. Бо фільмы аб зборы металоліта, аб шэфстве над акцыябэрамі, якія ўваходзяць у хранікальна-дакументальны зборнік пад назвай «Піанерскія будні», адлюстравваюць іх жыццё.

Хранікальна-дакументальныя фільмы — гэта першая прыступка, якая лічыцца цяпер ужо ў юных кінааматараў прайздэльным этапам. Зараз студыйнікі больш захапляюцца ігравымі сюжэтнымі фільмамі. Сцэнарыі ішчыць самі. А потым вельмі гарача абмяркоўваюць іх, спрачаюцца, знаходзяць вернае кінамастацкае вырашэнне той ці іншай свайго задумкі. Вось якая на здымку зверху вы бачыце такі рабочы момант аматарскай кінастудыі: ідзе абмеркаванне адной сцэны фільма «Як святых смятану з'ялі». А на чарзе — новы сцэнары, падрыхтаваны школьнікамі па аповесці Арцховай «Святаяна».

На двух другіх здымках — таксама рабочыя моманты на кінастудыі «Піанер». Злева — кінааматар Валя Тэрноўская праярае кінакамеру перад здымкамі. Справа — адзін з акцёраў студыі Валя Селішчы, які здымаецца ў фільме «Як святых смятану з'ялі» ў ролі папа.

Фота С. АНАНКІ.

ДОБРЫ РАСІЙСКІ ЧЭХ

Злата Прага — сталіца Чэхаславакіі і старажытны сібрык горад Іркуцік — сталіца Усходняй Сібіры. Прыкладна чверць зямнога шара трыба праехаць працяжніку ад Іркуцікіну адзін да аднаго госяці. Але жыцьці і там і тут добрыя сябры, ведаюць адзін аднаго, ішчыць пісьмы.

Моцная дружба сібіракоў з чэхамі і славакамі. І пачалася яна даўно.

...На адной з цэнтральных вуліц Іркуціка стаіць двухпавярховы цагляны будынак, упрыгожаны партрэтамі слаўных падарожнікаў і вучоных. Гэта Іркуцік абласны рускай, нямецкай і французскай

мовах. Сярод кніг знаходзілася і «Энцыклапедыя» французскіх асветнікаў д'Аламбера і Д'Адро, якая каштавала тады так дорага, што на яе пайшло дзве трэці «падараванай» імператрыцы сумы.

У Іркуціку Клічка не знашоў належнага памяшкання для бібліятэкі і прапанаваў жыхарам горада набудаваць яго на сабраныя грошы.

Праз два гады адбылося ўрачыстае адкрыццё першай у гэтых краях публічнай бібліятэкі, у адным з пакояў якой і быў наладжаны «музеум».

У «Паведамленні» — своеасаблывай інструкцыі аб рабоце новай установы — гаворыцца: «Апроч кніг забяспечыць гэтае кнігасховішча матэматычнымі, фізічнымі і земляробчымі прыладамі, якія набыць такім ж сродкам, як і будавалі дом, але гэтую хвалу і гонар перадаў і сваім паслядоўнікам, зрабіўшы аднак пачатак адвечнага мастацтва тэлепастан, на вейным вынаходніцтвам электрычнай машыны і прыладай для прыгатавання лекавых шпучных вод».

У папярэднім нумары нашай газеты ў артыкуле Г. Крушыны «Та-та, мамма — да тэлепастан!» данушчана памятка. Чацвёрты аб'язартыкула патрэбна чытаць «Селет-ні навуцальны год знамянальны для савецкай школы. Гэта год канчаткова пераходзіў на ўсеагульнае абавязковае васьмігадовае адукацыю... і далей, як у тэксце».

на характарыстае здыясенні народнай Польшчы.

У 1962 годзе ўвогуле з'явілася многа каштоўных і смелых твораў маладых пісьмемнікаў. Вось, напрыклад, дэбют Багдана Вайдуцкага — «Канюлькі Іова», том ападыдніў, якія вызначаюцца глыбокім драматызмам, гарачымі клопатамі аб маральным абліччы чалавека, аб яго поўным вызваленні ад кашмару і слядоў вайны.

Такія пісьмемнікі маладога пакалення, якія вядомы польскім чытачам на сваіх папярэдніх кнігах як Аляксандр Міньчэль, Эугеніуш Кіаба і Ежы Шчыгель, апублікавалі да апошні перыяд свае самыя цікавыя творы. Першы з іх у кнізе «Волчак на Таіці» на-новому раскрыла канфіліт паміж дачушчымі і сябрамі, другі — у аповесці «Канюлькі з Агнешкай» — таксама ставіць і вырашае праблему, якая вынікае з сутычкі дачушч і абавязку.

Трэці з іх — Ежы Шчыгель — аўтар рамана «Маўчанне». З незвычайнай пісьмемніцкай добрасумленнасцю паказвае ён трагедыю падлетка, які ў драматычных акаліччых страціў зрок і царліва эн-

цэне класавых і нацыянальных канфілітаў прыводзіла ішчы раз да драматычных ускладненняў гэтых пошукіаў.

Раман Ю. Стрыкоўскага выклікаў і безумоўна, яшчэ выкліка ажульненыя спрэчкі аб спосабе пастаюкі закрануты ім праблем, бо твор гэты, несумнянна, суб'ектыўны і далёкі ад вычарнальнага эпічнага аналізу. Тым не менш аўтар з вялікай экспрэсіўнай сляі ўвакрасіў у памяці чытачоў не адну падзею і не адні знамянальны момант з гісторыі тых гадоў. Ён прыкоўвае ўвагу чытача да вошчы польскага рэвалюцыянара руху таго перыяду, прымушае яго сур'ёзна задумацца над ім. І гэта, бадай, з'яўляецца самай вялікай вартасцю кнігі Ю. Стрыкоўскага.

Несумнянна, заслугоўвае ўвагі раман Юліяна Кавалева «Прыпісаны зямлі», якому была прысуджана другая прэмія міжвадвельскага літаратурнага конкурсу (першая наогул не была прызначана). «Прыпісаны зямлі» — чацвёртая кніга Ю. Кавалева, журналіста па прафесіі, якая вылучыла яго ў лік вядучых пісьмемнікаў Польшчы. Ю. Кавалец знашоў свежую

галоўнай партыі ў оперы балгарскага кампазітара і лепшы выканаўца песні балгарскага кампазітара будучы ўзнагароджаны спецыяльнымі прэміям.

Музычная грамадскасць Савецкага Саюза з вялікай цікакасцю ставіцца да конкурсу ў Сафіі. Вядома, што на творчым спаборніцтве 1961 года савецкія выканаўцы выступалі вельмі паспяхова. «Дзе Галіцыя» — ленинградкі Галіна Кавалева і Галіна Туфіна — заваявалі дзве другія прэміі і сярэбраныя медалькі. Сянія ідзе і студэнт — лютыст гэтага года адбыўся Усеагульнае адборачнае праслухоўванне, у якім прыняло ўдзел 29 спевачоў, паслядоўна імі савецкіх рэспублік. Кожны ўдзельнік троегуд тура праслухоўвання выступіў у адным з оперных спектакляў у тэатрах Масквы і Кіева, Адэсы і Рыга. Жыры, якое складалася з вядомых прадстаўнікоў савецкай акадэмічнай школы, пад старшынствам народнай артысткі СССР Валерыі Барсавай адбараля восем спевачоў і слявачак для паездкі ў Балгарыю. Гэта — Зоя Хрысціч (сапрана) — салістка Кіеўскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Іаана Шаўчыці; Лямара Чюкія (сапрана) — салістка гэтага ж тэатра; саліст Мінскага тэатра оперы і балета Зіновій Бабій (тэнор) і саліст Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Латвійскай ССР Карл Зарын (тэнор). У Сафію паедуць таксама Аляксандр Урабель (барытон) — саліст Львоўскага тэатра оперы і балета; Андрой Федасеў (барытон) — саліст Новаасіткава тэатра оперы і балета; Яўгеній Іванюк (бас) — саліст Адэскага тэатра оперы і балета, а таксама саліст Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР Марк Рацінці.

У гутарцы з карэспандэнтам АДН народнай артыстка СССР Валерыя Барсава сказала:

— У час адборачнага праслухоўвання мы пазнаемліся з многімі цікаымі выканаўцамі. Для ўдзелу ў конкурсе адобраны найбольш вартыя.

Нашы музыканты з вялікай цікакасцю чакаюць паездкі ў Сафію. Конкурс з'яўляецца выключнай падзеяй і для развіцця пецяга мастацтва, і для далейшага ўмацавання дружбы паміж музыкантамі розных краін. Хоўчакі спадзявання, што нашы вакалісты належаць каталіцкай грамадскасці мастацтва на конкурсе.

Злата Прага — сталіца Чэхаславакіі і старажытны сібрык горад Іркуцік — сталіца Усходняй Сібіры. Прыкладна чверць зямнога шара трыба праехаць працяжніку ад Іркуцікіну адзін да аднаго госяці. Але жыцьці і там і тут добрыя сябры, ведаюць адзін аднаго, ішчыць пісьмы.

Моцная дружба сібіракоў з чэхамі і славакамі. І пачалася яна даўно.

...На адной з цэнтральных вуліц Іркуціка стаіць двухпавярховы цагляны будынак, упрыгожаны партрэтамі слаўных падарожнікаў і вучоных. Гэта Іркуцік абласны рускай, нямецкай і французскай

мовах. Сярод кніг знаходзілася і «Энцыклапедыя» французскіх асветнікаў д'Аламбера і Д'Адро, якая каштавала тады так дорага, што на яе пайшло дзве трэці «падараванай» імператрыцы сумы.

У Іркуціку Клічка не знашоў належнага памяшкання для бібліятэкі і прапанаваў жыхарам горада набудаваць яго на сабраныя грошы.

Праз два гады адбылося ўрачыстае адкрыццё першай у гэтых краях публічнай бібліятэкі, у адным з пакояў якой і быў наладжаны «музеум».

У «Паведамленні» — своеасаблывай інструкцыі аб рабоце новай установы — гаворыцца: «Апроч кніг забяспечыць гэтае кнігасховішча матэматычнымі, фізічнымі і земляробчымі прыладамі, якія набыць такім ж сродкам, як і будавалі дом, але гэтую хвалу і гонар перадаў і сваім паслядоўнікам, зрабіўшы аднак пачатак адвечнага мастацтва т